

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 1, 2 och 3 mars.

2 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 11 mars kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Justitieminister Beatrice Ask (m), statsrådet Maria Larsson (kd), jordbruksminister Eskil Erlandsson (c), miljöminister Andreas Carlgren (c) och statsrådet Ewa Björling (m).

3 § Svar på interpellation 2009/10:229 om arbetslösheten och välfärden

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Monica Green har frågat mig vilka initiativ jag kommer att ta nu när en mer korrekt uppfattning föreligger om läget på arbetsmarknaden, vilka åtgärder jag avser att vidta i rollen som "huvudskyddsombud" för välfärden samt vad jag tänker göra för att för att kvalitets-säkra välfärden och se till att barnen skyddas från krisens effekter.

Sverige, precis som vår del av världen i övrigt, har drabbats av den djupaste ekonomiska nedgången sedan 30-talet. Hur barnens ekonomiska situation påverkas av krisen är en viktig fråga för regeringen. Vi strävar efter att ge alla barnfamiljer förbättrade förutsättningar för en god levnadsstandard. Vi har i Sverige ett väl utvecklat stöd till barnfamiljer. Den ekonomiska familjepolitiken bidrar till att ge alla barnfamiljer förbättrade förutsättningar för en god levnadsstandard. De behovsprövade stöden, till exempel bostadsbidraget, är direkt riktade till de hushåll som har de lägsta inkomsterna. Även barnbidraget verkar inkomstutjämnande. Detta är en del av den politik som kommer familjer i ekonomiskt utsatta hushåll till del. Till detta kommer även rätten till ekonomiskt bistånd som garanterar barnfamiljer en skälig levnadsstandard.

Barnfamiljernas viktigaste inkomstkälla är förvärvsarbete, och den avgörande orsaken till ekonomisk utsatthet för barn är vanligtvis att föräldrarna saknar arbete eller utbildning. Regeringens övergripande mål är

därför att minska utanförskapet och få fler i arbete. Ska Sverige dessutom kunna möta de långsiktiga utmaningar som väntar med en åldrande befolkning krävs det varaktigt ökad sysselsättning. En politik som gör det mer lönsamt att arbeta är avgörande för att öka den varaktiga sysselsättningsnivån och därmed säkra välfärdens kärnverksamheter. För att stimulera arbetsutbudet har regeringen infört ett jobbskatteavdrag. Utan regeringens politik hade arbetslösheten i dag varit högre och sysselsättningen lägre.

Kommunernas och landstingens ekonomi har naturligtvis påverkats av den ekonomiska krisen. Därför har regeringen skjutit till medel. Tillskottet för 2010 uppgår till 17 miljarder kronor. Därmed kommer den kommunala sektorn, inklusive effekterna av sänkta arbetsgivaravgifter, ökade statsbidrag med mera och som en följd av utvecklingen av den kommunala fastighetskatten, sammanlagt att ha fått en resursförstärkning på 38 miljarder kronor 2010 jämfört med nivån 2006. Regeringen fortsätter att följa den kommunalekonomiska utvecklingen och återkommer med bedömningar av det ekonomiska läget i kommunsektorn.

Glädjande nog kan vi konstatera att många prognoser nu går i rätt riktning. Arbetslösheten blir lägre än vad vi tidigare har förutspått, sysselsättningen blir högre, underskotten i ekonomin blir mindre och återhämtningen går snabbare.

Den 15 februari meddelade också Sveriges Kommuner och Landsting att prognosen har ljusnat jämfört med december. Fallet i sysselsättning är lägre än väntat samtidigt som den ekonomiska utvecklingen tar fart. Kommunsektorns ekonomiska resultat blir bättre än väntat. Främst är det skatteunderlaget som ökat med 5 miljarder för 2010 och 4 miljarder för 2011.

Anf. 2 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag ställde interpellationen med utgångspunkt i den partiledardebatt som var i tv för några veckor sedan. Där påstod plötsligt statsministern att 100 000 nya jobb hade tillkommit. Det påstod han helt felaktigt, och han fick backa på den uppgiften bara några dagar senare. Även Anders Borg fick gå ut och be om ursäkt för att statsministern hade fått fel uppgift; det var i själva verket tvärtom. Sysselsättningen har minskat, och 100 000 fler är utan arbete.

Det märkliga var att under denna partiledardebatt hakade Göran Hägglund på den felaktiga uppgiften utan att tänka på att statsministern kunde ha fel. Det är lätt hänt att man dras med i en debatt, och säger statsministern en sak kan man börja tro på den. Det kanske till och med var så att Göran Hägglund drogs med för att han är så förblindad av illusionen att den egna så kallade jobbpolitiken har gett jobb.

I själva verket är det precis tvärtom. Arbetslösheten har ökat och sysselsättningen sjunker. Redan har 25 000 jobb försvunnit i välfärdssektorn. Även om Göran Hägglund är glad och nöjd över att det ser bättre ut än väntat och kommuner och landsting säger att fallet i sysselsättningen inte blir så stort kvarstår det faktum att 25 000 i välfärdssektorn redan har förlorat sitt arbete.

Göran Hägglund kan inte ge några besked till kommunerna framgent. Visserligen har man gett besked för i år, det är ju valår, och man har bestämt sig för att höja anslaget tillfälligt för att kommunerna ska slippa

säga upp under 2010. Man säger dock inget om de långsiktiga prognoserna som är så viktiga för kommuner och landsting. Det handlar om bra kvalitet i förskolan, fler vuxna i förskola och på fritidshem, fler lärare och kvalitet i äldreomsorgen.

Göran Hägglund brukar göra en stor grej av att han ibland besöker verkligheten. Han gör små studiebesök där. Man blir förvånad över att Göran Hägglund under sina besök i verkligheten inte får veta att det är så många som har förlorat sina arbeten och att de verkliga människorna som han träffar inte berättar hur många som har förlorat sitt arbete. Dras Göran Hägglund med i Reinfeldts förblindande påståenden om att fler jobb har tillkommit kanske han under sina besök i verkligheten kunde få veta hur det egentligen står till.

Ni har misslyckats med jobben. Vi vet att det är en kris, men ni har förvärrat krisen genom att slå sönder a-kassan, förstöra komvux och se till att bostadsbyggandet har stoppat helt.

Utanförskapet är större och barnfattigdomen har ökat. Det har blivit en stor orättvisa. Riksdagens utredningstjänst har räknat ut att de rika har fått 60 procent av regeringens skattesänkningar. Dessutom gör ni skattesänkningar med lånade pengar.

Ni har glömt ungdomarna. Tänk om Göran Hägglund kunde träffa ungdomar nästa gång han besöker verkligheten så att han får möta den förlorade ungdomsgenerationen.

Det är inte bra att dras med i en partiledardebatt med fel uppgifter. Man kan dock rätta till det genom att se till att kommuner och landsting får en bättre situation framgent. Jag hoppas att denna debatt leder till det.

Anf. 3 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för ett uttömmande svar som i allt väsentligt beskriver fördelarna med alliansens politik för att i den kris-situation som hela världen drabbades av i samband med den globala finanskrisen möta de utmaningar vi står inför, bland annat när det gäller det som interpellanten anför som arbetsmarknadsproblem men som dyker upp i kölvattnet av den globala krisen.

Jag har dock svårt att förstå den kanonad som Monica Green riktar mot statsrådet vad gäller att trygga välfärden. Det är ingen hemlighet att när alliansregeringen tog över efter tolv år av socialdemokratiskt styre hade vi massarbetslöshet. Då hade vi ännu ingen global finanskris utan högkonjunktur. Att möta denna högkonjunktur med att stimulera till arbete var den självklara åtgärden från alliansregeringen, och det har lett till en markant ökning av antalet arbetade timmar.

Jag vill påpeka att den huvudsakliga åtgärden var riktad mot låg- och medelinkomsttagare. Det blev alltså en löneskattesänkning i ett av världens mest högbeskattande länder.

Detta ledde till att finanserna i det här landet har varit mycket bra för att möta den globala finanskrisen. Jag uppfattar inte att Monica Green på ett ansvarsfullt sätt ger alliansregeringen kredit för den faktiska insats man har gjort för att möta en mycket svår kris, som började i finansvärlden och sedan drabbade arbetsmarknaden, genom att samla i ladorna så att vi kan möta krisen mycket bättre än övriga länder i världen.

Det är naturligtvis allvarligt med den arbetsmarknadssituation som uppstår i kölvattnet av en sådan här kris. Jag tycker att det som statsrådet

nämner i sitt svar ger stora förhoppningar om att man kan lösa det här på ett ansvarsfullt sätt.

Monica Green talar om att skattesänkningarna är ofinansierade. Jag vill dementera att det skulle vara på det sättet. Det finns en budgetplan som följs i såväl dåliga som goda tider. Alliansregeringen har god höjd för att ha trygga finanser att möta och förhoppningsvis överbrygga denna finanskris. Det leder också till att vi går in i en förhoppningsvis snart förbättrad konjunktur med god chans att få snabb ökning av antalet anställda.

Allt detta ska ge förutsättningar för att finansiera den gemensamma välfärden. Det gäller att skapa utrymme att både stimulera till arbete och ha förmåga att värna välfärden.

Man kan inte låta bli att undra vilken fråga Monica Green är ute efter att belysa. Vad är Socialdemokraternas alternativ? Man föreslår ett regeringsalternativ där man ska gå i koalition med Vänsterpartiet som inte är berett att återta det ansvarsfulla överskottsålet utan i stället satsa på hundratusentals ofinansierade jobb i välfärden.

Jag skulle vilja höra hur man kan kalla det för ett ansvarsfullt finansierat perspektiv.

Interpellanten får gärna i sitt nästa inlägg beskriva hur samarbetet med Vänsterpartiet ska garantera en ekonomi i balans som möter en förhoppningsvis förbättrad arbetsmarknad som beskrivs i statsrådets svar.

Vi kan konstatera att av alla de resurser som har överförts från staten har inte mindre än 17 miljarder gått till kommunerna. Vi bör notera att det var en större överföring från staten till kommunerna än vad kommunerna själva ville ha.

Avslutningsvis tycker jag att alliansregeringen på ett ansvarsfullt sätt har övertagit makten i goda tider och i dåliga tider svarar upp mot att försvara välfärdens kärna.

Anf. 4 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att hålla fast vid det som är grunderna för en stabil ekonomi, grunderna för det som säkerställer välstånd och välfärd i vårt land. Till det hör arbete.

En politik som fokuserar på något annat än jobben kommer inte att klara välfärden vare sig långsiktigt eller kortsiktigt.

Vi hade några bra år från 2006 till den dramatiska nedgången under 2008. Under den tiden ökade sysselsättningen och minskade arbetslösheten i Sverige väldigt snabbt.

Så inträffade det som Finn Bengtsson beskrev, nämligen en dramatisk nedgång i ekonomin som självfallet tyvärr får effekter både på de offentliga ekonomierna och på hushållsekonomierna i Sverige.

Sysselsättningen i Sverige har trots det klarat sig relativt väl, kan vi nu konstatera. Sedan 2006 fram till i dag har antalet sysselsatta i åldern 15–74 år ökat med ungefär 70 000 personer. Trots den dramatiska nedgången och de problem som vi och många andra har att brottas med har sysselsättningen alltså ökat med 70 000 personer. Det är naturligtvis oerhört betydelsefullt i dag och för framtiden.

Regeringen har under den här nedgången varit koncentrerad på framför allt tre områden.

Det har varit att värna välfärdens kärna. Jag beskrev i mitt inledande svar hur vi i år har skjutit till 17 miljarder kronor. Jämfört med 2006 får kommunerna 38 miljarder kronor mer. Det är mycket pengar. Någon kan säga att det borde ha varit mer. Men i ett akut skede måste en regering ständigt pröva vad man kan göra på ett ansvarsfullt sätt. Vi visste inte hur långvarig och djup krisen skulle bli. Det gäller att hela tiden ha torrt krut kvar om det skulle bli ännu värre.

Nu kan vi se glädjande tecken på område efter område. Fortfarande återstår tuffa år, men vi kan se hur kommunernas skatteintäkter enligt prognoserna ökar. Det är naturligtvis av allra största betydelse. Vi ser också hur man genom de försäkringssystem som man är delaktig i får återbetalningar som gör att man får några miljarder kronor ytterligare.

Regeringen kommer självklart som alltid att överblicka läget i samband med vårpropositionen i april och lämna besked om hur vi ser på kommunernas ekonomi.

Vi har koncentrerat oss på välfärdens kärna. Vi har också koncentrerat oss på framtiden genom stora satsningar på forskningsområdet och satsningar på infrastruktur. Det är områden som spelar väldigt stor roll och är viktiga för att Sverige långsiktigt ska kunna hävda sig.

Vi har också koncentrerat oss på sysselsättningen. Vi kan uppvisa siffror som våra europeiska grannländer skulle vara väldigt avundsjuka på.

Därmed inte sagt att vi inte har problem. Vi har mindre pengar än vad prognoserna visade för ett par år sedan. Det är fortfarande tungt i många kommuner och i statens ekonomi.

Jag tror inte att svaret på den utmaningen är något slags ekonomisk lössläpphet. Det handlar om ett fortsatt ansvarstagande för att lägga en stabil grund för att fler människor ska komma i arbete och för att vi därmed bättre ska kunna underbygga välståndet och den välfärd som vi alla är angelägna om.

Anf. 5 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Visst är det oerhört angeläget att vi har ordning och reda i ekonomin. Därför såg vi socialdemokrater till att vi hade ordning och reda i ekonomin. Vi såg till att det var 70 miljarder i överskott 2006. Vi samlade i ladorna under de goda tiderna för att pengarna skulle användas på ett bra sätt i dåliga tider.

Den borgerliga regeringen valde att göra en helt annan grej. Man valde att sänka skatten med 100 miljarder, och man tänker fortsätta att oansvarigt gå vidare med skattesänkningar som man inte kan finansiera utan måste låna till.

Anders Borg som är finansminister i den borgerliga regeringen brukar berömma Göran Persson för att han lämnade efter sig en så god ordning i ekonomin. Han har hävdat, och säger fortfarande när man frågar honom, att Socialdemokraterna är kända för att ha ordning och reda i sin ekonomi. Det kan vi inte klaga på, säger han.

Finn Bengtsson står här och snackar om annat, men han försöker bara försvara sin minister. Det lyckas han inte med eftersom vi kan hänvisa till finansministern.

När den borgerliga regeringen tog över sade finansministern att det skulle ta två år innan den borgerliga politiken skulle bita.

Vi kan titta tillbaka på hur det var 2006. Då tillkom jobben. Det var alltså vårt senaste år vid regeringsmakten. Då tillkom 153 000 nya jobb. Det är väldigt bra. Det var vi stolta över. Göran Persson häcklades för att han sade att jobben skulle komma.

Året därefter, 2007, var det ganska bra tillväxt. Då tillkom 80 000 nya jobb. Det är nästan bara hälften så många, men det är ändå väldigt bra.

Sedan tvärnitade tillväxten. Under våren 2008 tillkom endast 8 000 nya jobb. Sedan vet vi vad som hände med den ekonomiska krisen i hela världen; den drabbade som vi vet även Sverige.

Om vi hade styrt hade vi ju använt de pengar som vi samlat under goda tider för att satsa i kommuner och landsting och satsa på komvux och arbetslösa. Vi ska nämligen bekämpa arbetslösheten, inte straffa de arbetslösa.

25 000 jobb har redan försvunnit i välfärdssektorn, som jag sade i mitt tidigare inlägg. Trots det påstår Göran Hägglund att han är nöjd. Han säger att det visserligen kunde ha varit bättre men att det är någorlunda hyfsat om vi jämför med andra länder. Man får alltså gå utomlands för att bli nöjd. Jag tycker att vi ska hålla oss här i Sverige.

Vi hade en välfärdssektor som vi var stolta över, med bra kvalitet i barnomsorgen, förskolan, skolan, äldreomsorgen och sjukvården. Nu går det åt rakt motsatt håll. Socialbidragen ökar, ni har misslyckats med jobben, utanförskapet ökar, det har blivit en större orättvisa, och barnfattigdomen ökar. Ni har sänkt skatterna på lånade pengar. Ni stänger dörren för de unga. Så här kan vi inte ha det, Göran Hägglund!

Anf. 6 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Monica Green har tolkningsföretråde till en mer korrekt uppfattning om läget på arbetsmarknaden. Låt mig betvivla detta. Jag kan ta två exempel.

Jag hör inte i denna diskussion att den globala finanskrisen har drabbat Sverige och att det har varit svårt att möta den men att alliansregeringen ändå har borgat för att vi kan göra det på ett ansvarsfullt sätt. Jag ska ta ett konkret exempel.

Det finns inte nog med pengar som Socialdemokraterna kan ta ur skattebetalarnas fickor för att till exempel säkerställa att ett bilföretag som ägs av amerikaner och som har misslyckats med att ha någon form av affärsmissig utveckling nära nog skulle övertas av svenska staten för att rädda 3 500 jobb. Nu löste sig detta i alla fall på ett mycket mer ansvarsfullt sätt tack vare näringsministerns uthållighet och klokskap när det gäller att inte riskera skattebetalarnas pengar. Jobben värnas trots allt.

Hur är det då med tillkomsten av det så kallade RUT-avdraget, nämligen tjänster för hushållsnära behov, som subventioneras på ett sådant sätt att vanliga människor kan använda det? Siffror visar att fler jobb har kommit till där än de jobb som man skulle skapa genom att ta skattebetalarnas för att köpa en bilindustri. Vi vet ännu inte om Socialdemokraterna vill ha det. Men säkert är att deras vänsterkamrater inte vill ha det. Rättare sagt: Någon vill det men kanske inte den andra som är ännu mer vänster. Vi får se hur detta blir.

Här riskerar kanske 11 000 människor att mista sina jobb. Dessa jobb som i stor omfattning har varit svarta jobb har blivit vita jobb. Detta är kvinnodominerade jobb som man från Socialdemokraterna nu är oför-

mögen att bevaka och bevara när vi förhoppningsvis går in i en bättre konjunktur. Dessa jobb som också har inneburit ett nyföretagande, inte minst för kvinnor, slår man helt undan fötterna för.

Herr talman! Jag undrar vad Monica Green har för arbetsmarknads- politik att möta väljarna med i valet 2010.

Prot. 2009/10:84
9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 7 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Denna debatt verkar broderas ut i all oändlighet. Eftersom jag kan frågan om näringspolitiken ganska väl tror jag att jag vill lägga mig i denna debatt i denna stund där vi tydligen kan dra stora växlar på Monica Greens interpellation.

Låt mig ta Saab och fordonsindustrin som ett bra exempel på regeringens passivitet. Vi har till och med varit överens över alla partigränser om pengar som skulle gå ut till fordonsindustrin för att man skulle garantera denna basindustri som inte bara sysselsätter de 3 000 personer som Finn Bengtsson raljerar om utan ungefär två gånger fler människor runt om i vårt land. Många av dessa människor har fått gå hem under denna kris medan man har förhandlat.

Vi har aldrig någonsin sagt att vi skulle ta över någon bilindustri. Detta är en missuppfattning som ni ältar och ältar, men ni har inga belägg för det. Det är det som är det intressanta i denna debatt. Tvärtom har vi sett en svag, för att inte säga nästan obefintlig, näringspolitik från regeringen under denna mandatperiod. Det mesta har gått fel. Antalet företag har minskat. Regelkrånglet har ökat för de allra flesta företag. Antalet kvinnliga företagare har ökat något, men det är på marginalen. Andelen invandrarföretagare har minskat. Jag skulle kunna fortsätta på detta sätt i fråga efter fråga.

Men det som är intressant i denna debatt är på vilket sätt som man har satsat. Då säger man att man har satsat på RUT-avdraget som om det skulle ha gett så många nya fräscha jobb. Detta tvistar de lärda med varandra om just nu. Låt oss i stället fundera över hur många jobb som detta var fråga om. Någon säger att det handlar om 11 000. Någon annan säger med samma tvärsäkerhet att det bara handlar om 2 000 nya jobb. Låt oss därför i stället titta på hur många jobb det var, hur många företag som nystartades och framför allt åt vilket håll som vi ska gå. Ska vi gå mot en låglönesektor där kvinnor kan bli företagare, eller ska vi satsa på den traditionella linjen som jag trodde att vi hade en ganska god enighet om i denna kammare, nämligen att vi ska ha högkvalitativa jobb med hög forskningskompetens och så vidare i våra svenska företag för att gynna tillväxten? Men detta får vi tyvärr inga svar på därför att man bara vill debattera på denna grälsjuka nivå när det gäller tillväxten i näringslivet.

Anf. 8 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det känns som om jag skulle kunna grabba tag i vilket anförande som helst och hålla det i denna miljö, och det skulle flyta in ganska bra.

Vi ska kanske ändå återkomma till det som är ämnet för denna debatt, om någon i kammaren minns det, nämligen arbetslösheten och välfärden. Det som är grunden för välfärden är att vi har människor i arbete. Jag säger verkligen inte att jag är nöjd. Men jag säger ändå att det är rätt

fenomenalt att konstatera att vi i Sverige i dag har en högre sysselsättning än vad vi hade 2006 givet denna ekonomiska utveckling.

När jag tittar ut över omvärlden och ser hur man i land efter land jobbar med tuffa besparingar får jag säga att den ansvarsfulla politik som har förts i Sverige har lett till att vi kan se framtiden an med en väsentligt större tillförsikt än vad man kan göra i många andra länder.

När vi drabbas av en sådan ekonomisk chock som vi har gjort är det självklart att kommunernas ledningar drar i handbromsen och säger att de måste anpassa utgifterna efter intäkterna. När de tittar på sina prognoser ser de hur intäkterna viker, och de måste anpassa sig till denna kostym.

Nu kommer glädjande nog, som jag sade, positiva rapporter i form av större skattetillväxt än vad man kunde föreställa sig. Man får tillbaka en del pengar genom försäkringssystemen när fler människor kommer tillbaka i arbete i förhållande till prognos när det gäller förtidspensioner och sjukskrivningar. Detta gör att kommunerna kommer att ha möjlighet att revidera sina prognoser i positiv riktning. Detta gör att de kommer att befinna sig på en betydligt starkare nivå än vad vi kunde förutse för något år sedan.

Tittar man vidare på hushållen och det som leder till en ojämlikhet i samhället – det kan vara många faktorer – är det som spelar en avgörande roll förstås om man har jobb eller inte. Därför lägger regeringen ned mycket möda på just dessa saker. Jobbskatteavdraget är en sådan sak. RUT-avdraget som diskuteras här är en sådan åtgärd. Det löser inte alla jordens problem. Det medger jag ärligt. Men det innebär sysselsättningsmöjligheter för vissa, och det är naturligtvis bra.

När vi tittar på det som egentligen är utgångspunkten för interpellationen – barnfamiljernas ekonomi – handlar det förstås återigen om sysselsättningen. Vi kan se att 14 procent av alla hushåll med barn har en relativt låg ekonomisk standard. Den ökade något från 2007, från 12 till 14 procent.

Vi vet att den ekonomiska familjepolitiken spelar roll för att utjämna dessa skillnader, och det är naturligtvis enormt betydelsefullt. Tittar man mer noggrant än så ser man att stora problem föreligger kanske framför allt hos ensamstående hushåll med ett eller flera barn. De har det ofta mycket sämre än andra. Det vi behöver fundera på är hur vi kan åstadkomma en förbättring där.

Återigen: Det handlar inte bara om sysselsättning utan också om andra möjligheter – om sådant som gör det möjligt för de ensamstående föräldrarna att kombinera omsorgen om sina barn med sysselsättning och om att kunna hitta en vettig balans i livet.

Herr talman! Detta är utgångspunkten för regeringens politik.

Anf. 9 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Hallå, hallå! Verkligheten anropar, Göran Hägglund! Verkligheten, som Göran Hägglund ibland besöker, visar något helt annat än Göran Hägglund tror. Fortfarande tror ju Göran Hägglund att sysselsättningen har ökat. Men sysselsättningsgraden i Sverige har minskat, och arbetslösheten ökar. Om Göran Hägglund fortfarande inte vet om det får han göra fler studiebesök i verkligheten eller kanske lyssna på Anders Borg. Han vet. Också SCB vet. Det finns statistik som visar att arbetslösheten ökar och att sysselsättningsgraden minskar i Sverige.

Om Göran Hägglund är så förblindad av tron på att hans politik ger jobb fastän det i verkligheten är på ett helt annat sätt borde han kanske fundera på att det inte fungerar och tänka: Vi måste nog tänka om lite här och se till att de arbetslösa ges en chans.

Det är som Göran Hägglund säger. Det är jobben vi måste sätta först. Jobben, jobben, jobben! Ändå har ni med berätt mod gått med på att 25 000 människor fått lämna välfärdssektorn – det är alltså 25 000 färre där. Dessutom räknar ni med att ännu fler under de närmaste åren ska få lämna välfärdssektorn.

Det är nu färre vuxna som ska ta hand om barnen, mindre personal inom äldreomsorgen och färre lärare. Ändå står Göran Hägglund här och säger: Nej, det är högre sysselsättningsgrad nu. Men sysselsättningsgraden minskar. Hallå, hallå! Verkligheten anropar. Det finns fakta, så det är lika bra att Göran Hägglund tuggar i sig det här. Trots att Göran Hägglund gjorde misstag i partiledardebatten och hakade på Reinfeldts felsägning måste han någon gång inse att det som sades var fel. Reinfeldt har backat, och Borg har förklarat att det var fel. Jag hoppas att Göran Hägglund också inser det.

Nu gäller det att satsa på kommunerna och landstingen – även om Göran Hägglund står här och räcker ut tungan åt mig.

(Socialminister GÖRAN HÄGGLUND: Nej, det gjorde jag verkligen inte.)

Även om Göran Hägglund gör det tycker jag att han ska fundera på att satsa på kommunerna och landstingen och se till att vi får bra kvalitet där – inte räkna ut tungan åt oss som pläderar här i kammaren. Jag tycker att vi är värda ett bättre hanterande, Göran Hägglund!

Anf. 10 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Den här gången ska jag försöka hålla mig till det som interpellationen handlar om. Förra gången blev jag lite utmanad och var tvungen att här i kammaren ta upp den fråga som jag kanske kan bäst.

För oss socialdemokrater är frågan om antalet sysselsatta kanske den allra allra viktigaste frågan. Vi vill ha en gemensamt finansierad välfärd. För detta krävs det att vi har så många sysselsatta som över huvud taget är möjligt. Varje insats vi kan göra för att få fler sysselsatta är värd att alla möjligheter provas. Därför är jobbpolitiken så väsentlig för oss socialdemokrater.

Jag tror att vi också över blockgränsen är överens om att jobben är den viktigaste frågan. Det vi kanske här till vardags träter om handlar om vilka metoder vi ska hantera när det gäller att gå vidare i sammanhanget. Vi tror till exempel inte att sänkta skatter ger några effekter, framför allt inte när det görs på ett orättvist sätt så att gamla människor ska betala mer i skatt än de som arbetar. Vi tror inte på den metoden, utan vi tror på andra metoder för att få människor i arbete.

Allvarligt i sammanhanget är att man vill vinnlägga sig om att antalet sysselsatta har ökat med ett par tusen eller kanske med 4 000, 5 000 eller 6 000 människor genom ett skatteavdrag – detta när 25 000 människor i offentliga sektorn har mist jobbet.

Därför vill jag fråga: Vad blev nettoeffekten av detta? Var det inte så att man skulle satsa på sysselsättningen, inte minska den? Det intressanta är väl de 25 000 färre i arbete. Och hur många jobb gav de så kallade RUT-jobben? Uppenbarligen finns det flera olika uppfattningar. Jag tror att statsministern talar om 5 000.

Anf. 11 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Vi kommer kanske aldrig fram till en exakt sanning. Men det är väl viktigt att ha det anslag som Börje Vestlund har – att vi ska pröva varje idé som vi tror kan leda till fler arbetstillfällen. Naturligtvis kan vi också lära oss genom att titta på andra som prövat olika metoder. Men vi har olika uppfattning just när det gäller avdraget för hushållsnära tjänster. Jag landar i slutsatsen att det nog är en bra åtgärd och en åtgärd som leder till att fler människor kommer i arbete. Socialdemokraterna tror att fler människor kommer i arbete genom det ROT-avdrag som upprätthåller sysselsättningen.

Antalet personer som arbetar är i dag större än det var 2006. Monica Green må säga vad hon vill om det, men så är det. Detta spelar naturligtvis en mycket stor roll. Vad vi nu ser framför oss är några år som vi hoppas blir goda och som prognoserna visar ska bli goda. Men fortsatt kommer vi att kämpa med en ekonomi som är mindre än vi skulle önska. Då gäller det att kommunerna får en möjlighet att bygga sin ekonomi och att underlaget ökar.

När vi resonerar om skatternas betydelse kan man vända på resonemanget. Om man inte tror att lägre skatter har någon verkan blir frågan om högre skatter har någon verkan, om högre skatter leder till fler jobb. Min slutsats är att högre skatter leder till färre arbeten. Jag tror att kostnaden för anställda spelar roll för hur många som har jobb.

Jag vet inte om någon av dem som följt debatten här blivit särskilt mycket klokare av den. Vi har i alla fall, herr talman, debatterat en fråga som handlar om välfärdens kärna i tider av oro och om hur vi säkerställer att en hög standard upprätthålls i sammanhanget.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2009/10:268 om tillgång till modern epilepsivård

Anf. 12 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Börje Vestlund har frågat mig vilka initiativ jag kommer att ta för att garantera en jämlik epilepsivård i Sverige, för att öka antalet neurologer samt för att öka forskning kring epilepsi i Sverige.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ansvarar landstingen för att ge en god och säker vård inom sina respektive landsting. Tyvärr visar uppgifter att vårdkvaliteten skiftar i olika delar av landet. Att verka för att minska dessa skillnader och att stärka patientens ställning ser jag som några av regeringens viktigaste frågor på hälso- och sjukvårdens område. Flera av initiativen är redan genomförda, och eftersom de gäller hälso- och sjukvården generellt omfattar de också epilepsivården.

Ett viktigt led i att förbättra vår medvetenhet om hur vårdkvaliteten ser i ut i Sverige är rapporten *Öppna jämförelser* som tar sikte på jämförelser av vårdkvalitet mellan olika landsting och som kommer att utvecklas ytterligare under 2010.

Ett annat initiativ för att bidra till kvalitetsuppföljning och kvalitetsutveckling av hälso- och sjukvården är den oberoende granskningsfunktion som regeringen har för avsikt att inrätta under 2010.

Vidare är ett systematiskt patientsäkerhetsarbete ett område som har en oerhört stor betydelse för patientens trygghet och för vårdens kvalitet. Regeringen har nyligen beslutat om en lagrådsremiss om patientsäkerhet och har också initierat en nationell samling för patientsäkerhet, båda i syfte att stärka patientsäkerheten i hälso- och sjukvården.

I december 2009 avlämnade regeringen propositionen *Stärkt ställning för patienten – vårdgaranti, fast vårdkontakt och förnyad medicinsk bedömning* till riksdagen. I den föreslås att patientansvarig läkare ersätts med en fast vårdkontakt, som kan vara annan personal inom hälso- och sjukvården än läkare. Regeringen föreslår också i propositionen att verksamhetschefen ges ett tydligare ansvar för att patientens behov av trygghet, samordning, kontinuitet och säkerhet i vården tillgodoses. Detta bedömer jag är ett viktigt led i att stärka patientens ställning och att ge också epilepsipatienter en tryggare och säkrare vård.

En väsentlig förutsättning för att landstingen ska kunna ge en god, säker och jämlik vård över landet är att de kan rekrytera den personal de behöver. Trots att antalet sysselsatta läkare i vården har ökat, ser vi en klart större efterfrågan på läkare än vad det finns tillgång till. Regeringen har därför valt att utöka läkarutbildningen under mandatperioden så att antalet platser på läkarutbildningen när regeringens satsning får fullt genomslag 2015 kommer att ha ökat med 27 procent under perioden 2006–2015.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska det i landstingen finnas möjligheter till anställning för läkares specialiseringstjänstgöring i en omfattning som motsvarar det planerade framtida behovet av läkare med specialistkompetens i klinisk verksamhet. Det är således huvudsakligen ett ansvar för landstingen, som beslutar om inom vilka specialiteter tjänster ska tillsättas och hur många. Glädjande nog visar uppgifter från Socialstyrelsen att antalet specialister i neurologi per 100 000 invånare har ökat något under perioden 1995–2007 i samtliga 6 sjukvårdsregioner. Antalet utfärdade specialistbevis har också ökat, från ca 10 år 1995 till ca 30 år 2007, vilket bland annat beror på det ökade antalet utländska specialistbevis. Statistiken visar även att de flesta neurologer är 50–54 år eller yngre.

Det pågår också ett ständigt arbete för att ytterligare utveckla forskning och högspecialiserad vård. I forskningspropositionen 2008 aviserade regeringen det största resurstillskottet hittills för forskning och innovation, totalt 5 miljarder kronor under åren 2009–2012. Forskning inom det medicinska området utgör en strategisk satsning i propositionen.

När det gäller tillgången i olika delar av landet till en god epilepsivård är det ytterst de olika landstingen som beslutar om resurstilldelning, men jag kommer mot bakgrund av de initiativ regeringen vidtagit att noga följa den fortsatta utvecklingen av vårdens kvalitet, personaltill-

gången och den medicinska forskningen inom hälso- och sjukvården i Sverige.

Anf. 13 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag ber inledningsvis att få tacka för svaret.

Jag vill i detta sammanhang påminna socialministern om den debatt socialministern och jag hade beträffande nationella riktlinjer för epilepsivården den 23 oktober 2007. Även den gången deltog ledamoten Finn Bengtsson i debatten. I denna debatt redovisade jag den oro som både personer med epilepsi, professionen och naturligtvis de anhöriga känner inför att det inte finns några nationella riktlinjer. Socialministern var helt avvisande till detta och menade att epilepsivården borde kunna klara sig på annat sätt. Nu är jag inte bara orolig, herr talman, utan nu vet jag. Det har visat sig att jag när det gäller alla mina funderingar har fått rätt med råde.

Om man får epilepsi ska man vara ung, kvinna, välutbildad och bo i en större stad. En gammal skruttig gubbe på vischan får finna sig i att behandlas av sin allmänläkare eller – ännu värre – av någon som är specialist inom ett annat område än neurologi och som sällan har de senaste rönen kring sjukdomen och sällan är uppdaterad på vilka som är de senaste och modernaste läkemedlen. Detta är en sanning och ett faktum som har slagits fast i en rapport som jag har redovisat för socialministern.

Herr talman! Det håller inte att förklara att man har genomfört en rad förändringar i hälso- och sjukvården och att detta också skulle omfatta epilepsivården. Det är bara lösa antaganden som socialministern näppeligen kan ha några som helst belägg för. I mitt hemlandsting och tyvärr också i de flesta andra landsting har de neurologkliniker som finns fått se neddragningar på just detta område. Det har skett oaktat vilka ambitioner socialministern eventuellt har haft. Tvärtom kan vi på aktuella siffror se att bland annat kirurgi för epilepsipatienter minskade i stora delar av vårt land, trots att metoderna har utvecklats och förfinats.

Herr talman! Det är bra att många fler får en fast vårdkontakt och att det inte behöver vara en läkare. Ett av problemen med epilepsivården är just att det bara har varit läkare som har dugt och att beteendevetare och sjuksköterskor i princip bara har varit en liten del av det hela. I detta sammanhang finns det anledning att lyfta fram det utmärkta jobb som just våra epilepsisjuksköterskor gör i kontakten med epilepsipatienter, i synnerhet sådana som har väldigt omfattande och besvärlig epilepsi. Tyvärr är det också så när det gäller rehabilitering och habilitering att det är nästan helt okända begrepp för de flesta epilepsipatienter. Man har aldrig ens hört talas om att det finns.

När det gäller neurologerna och att antalet har ökat, som socialministern säger, måste jag säga att jag i allra högsta grad är tveksam till det. Inte minst finns det en lång rad exempel på detta. Man räknar med att ungefär en halv miljon har någon neurologisk sjukdom i dag och att antalet hela tiden ökar. Den största enskilda gruppen av dem med olika neurologiska sjukdomar är just epilepsipatienter. Jag tillåter mig alltså att lite grann tvivla på att detta skulle vara ett problem som är mindre än jag har redovisat i min interpellation. Tvärtom visar det sig när vi pratar med neurologföreningar och Epilepsisällskapet att de redovisar bekymret med att det blir färre och färre neurologer.

Mot bakgrund av detta kvarstår mina frågor. På vilket sätt ska man förbättra epilepsivården så att vi inte står inför den situation som de flesta med epilepsi känner i dag? De får nämligen knappast någon vård över huvud taget. De får ett recept men ingenting annat.

Anf. 14 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Jag får också tacka statsrådet för svaret. Det var ett väldigt uttömmande svar som jag tycker på alla väsentliga punkter belyste en skillnad. Interpellantens frågeställning är viktig, men den mer generella frågeställningen om all sjukvård belyst i samma problematik är ännu viktigare. Det ger statsrådet svar på – vad alliansregeringen har tagit för initiativ.

Interpellanten ställer frågan om ett ökat antal neurologer och ökad forskning om epilepsi. Det är nog så viktigt att stimulera både skapandet av fler neurologtjänster och forskningen inom området. Jag tror att dessa saker hänger ihop. Inte minst vill jag i tillägg till det som statsrådet har lyft fram, det vill säga den forskningssatsning som är den enskilt största i modern tid, lyfta fram den specifika satsning på klinisk forskning som denna regering har gjort. Jag tror att den kommer att gynna just framväxten av kliniska discipliner typ neurologi, där mycket forskning bedrivs. Det är i sig en stimulans till att bli neurolog.

Interpellanten tog upp frågeställningen huruvida ökningen av antalet neurologspecialister var riktig eller inte. Jag tror att man kan diskutera det på ett generellt sätt. Att vara neurolog innebär en lång utbildning och ofta en ganska ansträngande situation, inte minst om man bildar familj och så vidare. Jag kan tänka mig att bland annat RUT-avdraget som diskuterades tidigare kan vara av visst värde för den som i stället för att gå hem och städa kan utnyttja denna tjänst. Någon annan kanske gör det bättre, och det är till gagn för vederbörande som själv får ägna sig åt neurologin. På många sätt tror jag alltså att den yrkesinriktning vi har i våra förslag, för att få ut fler på arbetsmarknaden, är välkommen. Det gäller inte minst specialister inom sjukvården.

När det sedan gäller interpellantens fråga om nationella riktlinjer för epilepsisjukvård kan jag tycka att varje disciplin kan förtjäna att ha riktlinjer. Ofta är detta någonting som görs inom den vetenskapliga delen av bland annat läkaryrket i Läkaresällskapet. Det är inte alltid Socialstyrelsen behöver ligga i framkant och ha en riktlinje för varenda disciplin. Mot detta vill jag nog påstå att det som statsrådet nämner och som är olika viktiga inslag i att säkra en jämlik epilepsivård är mycket bättre med alliansens strategier. En stärkt ställning för patienterna, öppna jämförelser, oberoende granskningsfunktion och ett systematiskt patientsäkerhetsarbete har nämnts.

Jag kan lägga till att det också kommer en läkemedelskvalitativ proposition som belyser värdet av att ha en rationell läkemedelsanvändning, vilket är viktigt inte minst inom epilepsivården. Sist men kanske inte minst kommer en etisk bedömning av nya metoder. Epilepsivården mår väldigt väl av att en etisk bedömning görs av de metoder som implementeras i vården.

Herr talman! Jag ska avslutningsvis belysa värdet av just den proposition som handlar om stärkt patientställning. Man kan fråga interpellanten: Vilket tror interpellanten är viktigast? Är det att ha en skyldighets-

lagstiftning, som hälso- och sjukvårdslagen är i dag, där landstingen om man uttrycker sig lite raljant i mån av kraft och intresse får skaffa fram vård till de vårdbehövande? Eller är det att som vi nu syftar till med alliansregeringen för första gången ha en rättighetslagstiftning på detta område? Alla patienter, inklusive dem som har epilepsi, ska ha en lagstadgad rätt att kräva just det som interpellanten Börje Vestlund efterlyser, nämligen en lika och rättvis vård om man har sjukdomen epilepsi.

Det måste väl, herr talman, vara väldigt mycket klokare att sträva efter att få på plats en rättighetslagstiftning i stället för den gamla skyldighetslagstiftningen, där landstingen efter eget gottfinnande mycket riktigt, som beskrivs både av interpellanten och av statsrådet, har skapat en orättvisa över landet. Men det krävs en alliansregerings initiativkraft att få till detta. Socialdemokraterna har haft decennier på sig att få till en rättighetslagstiftning. Nu med en alliansregering kommer den på plats, och det före valet 2010. Det är ett klart besked till dem som tycker att sjukvården är en viktig valfråga att vi stärker patientens makt och ger patienter rättigheter, inte bara skyldigheter.

Anf. 15 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! I själva interpellationen finns det tre separata frågor formulerade av Börje Vestlund. Den första handlar om vilka initiativ jag kommer att ta för att garantera en jämlik epilepsivård. Den andra handlar om vad man kan göra för att öka antalet neurologer. Den tredje handlar om vad man kan göra för att öka forskningen om epilepsi.

Det som är betecknande för svensk sjukvårdsdebatt, som ju är i ett väldigt viktigt skede, är att alltmer blir uppenbart av skillnaderna i vården i Sverige. Det kan vara skillnader mellan två olika landsting. Det kan vara skillnad mellan två olika sjukhus. Det kan vara skillnad mellan två kliniker inom samma landsting eller rent av inom samma sjukhus. Det lägger en bra grund till diskussionen om vad man gör där man lyckas bäst och vad det är man inte lyckas med där man presterar lite sämre resultat.

Det som är otroligt betydelsefullt för den nationella nivån att ägna sig åt är att ständigt mäta och jämföra för att se skillnader och få ett underlag för att kunna genomföra förbättringar. När man inte mäter vet man inte hur man ligger till, och vet man inte hur man ligger till blir det helt meningslöst att vidta några åtgärder. Där tar vi stora kliv framåt. Men när resultaten kommer så kommer också utmaningarna att leverera lösningarna.

När det gäller neurologerna tävlar vi om läkarstuderandes intresse inom olika specialiteter. Ibland dras de till det som verkar spännande, till det som befinner sig på framkant när det gäller nya medicinska landvinningar, medan det kanske är mindre glamoröst på en del andra områden som handlar om att ägna sig åt äldre patienter, patienter med, om jag lyckas uttrycka mig så att jag förstås rätt, mindre glamorösa sjukdomar eller åkommor. Det är viktigt att vi lyckas attrahera läkare till det här området.

Det jag tycker att vi har skäl att vara glada för är att vi på några få år har åstadkommit en så kraftig ökning, 27 procent ytterligare, av personer i utbildning när det fått fullt genomslag. Vad man kan beklaga är att vi

tidigare inte hade medvetenheten om detta och att tidigare regeringar inte satsade på det här. Annars hade vi varit i en bättre situation i dag.

Det tredje området handlar om forskningen. Vi gör från regeringens sida den största forskningsinsatsen någonsin. Ett av de områden som vi har pekat ut handlar om den medicinska forskningen. Det är inte en slump, utan det handlar om ett område som är otroligt betydelsefullt. Det är många områden som är betydelsefulla, men här är det så att vi från svensk sida ligger väl framme. Vi har goda möjligheter att göra nya landvinningar på det här området som förstås kommer patienter i vårt land till del men också patienter i andra länder.

När det gäller forskningen har vi att lämna över till vetenskapssamhället att välja ut områden där man ser att forskningen har störst betydelse men där vi har pekat ut den här typen av folksjukdomar.

När det gäller neurologer ökar vi intaget av läkare ganska dramatiskt. Jag ser framför mig att det kommer att behöva ökas.

Slutligen när det gäller att garantera jämlik epilepsivård ligger det på min lott och naturligtvis på Börje Vestlunds att ta upp frågan gentemot våra landstingspolitiker så att det blir en prioriterad fråga. Tyvärr kommer nog efterfrågan på det här området att öka framöver.

Anf. 16 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Mycket av det som socialministern redovisar är sådant som man inom ramen för att förändra sjukvårdspolitiken har velat ställa om. Det finns ganska lite erfarenhet man kan peka på där det ena eller det andra området, i det här fallet epilepsisjukvården i synnerhet och neurologi i allmänhet, blivit mycket bättre. Det är svårt att veta och svårt att debattera. Jag har ganska exakta uppgifter på vad som har hänt på epilepsisjukvårdens område. Det kanske kommer eventuellt om vi får fortsätta med alliansregeringen, säger till exempel Finn Bengtsson. Ja, men det finns inga garantier på vad som kommer.

Låt mig nämna olika typer av garantier som vi som har kroniska sjukdomar oftast inte har så goda erfarenheter av. Ska man genomgå en operation brukar det sägas tydligt att man ska få en tid till operation, annars kan man använda sig av garantin. Men när det gäller kroniska sjukdomar finns sällan sådant. Det är kanske svårt att formulera det. Därför måste jag säga att det är väldigt mycket prat och väldigt lite verkstad i svaret även om svaret är långt och uttömmande.

Beträffande forskningen tror jag att det är regeringens ambition, liksom det är den socialdemokratiska oppositionens ambition, att ha så god medicinsk forskning som det över huvud taget kan uppbringas. Vi vill ibland skryta om att vi vill ha en forskning i världsklass.

Problemet på neurologins område är att epilepsi – låt mig få säga det i det här sammanhanget – är en skamlig sjukdom. Det finns ledamöter i detta hus som inte talar om för andra att de har epilepsi därför att det är en skamlig sjukdom. Att inom detta område konkurrera om forskningsmedel tillsammans med dem som söker medel för forskning på sjukdomar som finns på varje persons läppar nästan varje dag, som Alzheimers och Parkinsons sjukdomar som kan drabba de allra flesta men ofta efter ett långt liv, är väldigt svårt. Vi har inga välkända personer som säger: Jag fick epilepsi, ge pengar till forskning på epilepsiområdet. Sådana finns inte, sådana vägrar att träda fram. Det är ett bekymmer, och därför

är epilepsiforskningen i Sverige kanske en av världens sämsta. Jag trodde inte det själv innan jag tittade på siffrorna, men vi är nästan sämst i världen på epilepsiforskning.

Därför är det viktigt att man inte bara säger att det finns gott om neurologiforskning, utan de största sjukdomsgrupperna måste också få del av forskningsmedel. Det räcker inte med att det kommer fram en medicin vart femte år som kanske hjälper dem som har den svåraste typen av epilepsi.

Sanningen är den att jag hade trott att det skulle bli en aning bättre i epilepsisjukvården, men två rapporter – dels den som har tagits fram på uppdrag av Svenska Epilepsiförbundet av Ulf-Johan Olson, Utvecklingspartner AB, dels den som Akademiska sjukhuset har tagit fram – visar att det har gått åt fel håll. Det är ojämnt, det är svårt att få den vård man behöver, framför allt om man är gammal, skruttig, bor på landet och är man.

Ska det verkligen vara på det här sättet? Borde det inte vara så att vi sätter in effektiva insatser för att förbättra vården även för epilepsisjuka som glöms bort bland alla andra med diagnoser inom neurologi?

Anf. 17 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Det är som sagt en viktig fråga som interpellanten lyft fram, men det är alltid ett problem att lyfta fram ett särintresse. Inom området neurologi finns det många sjukdomar som är skambelagda och där patienter lider av att inte få komma fram. Där är inte de med epilepsisjukdom de mest drabbade. Tänk bara på syndromet kronisk trötthet som inte ens är erkänt fast det finns en neurologisk diagnos. Jag tror inte att det lönar sig att profilera den ena eller den andra sjukdomen. Det drabbar bara alla.

Tittar man på den studie som interpellanten hänvisar till där det uppenbarligen inte skulle vara så bra ställt med epilepsivården och epilepsiforskningen är det i allt väsentligt ett resultat som kom fram 2006. Det är från alla de år som Socialdemokraterna misskött epilepsivård och epilepsiforskning. Vi får hoppas att de stora satsningar som nu görs från alliansregeringen på forskningen och inte minst på en stärkt ställning för patienten kommer att göra det bättre för alla patienter.

Herr talman! Låt mig få rekapitulera de viktiga inslagen i en stärkt ställning för patienten. Det första är att man har en vårdgaranti som efterlevs och som verkligen är en lagstadgad rättighet. Man ska inte kunna smita ifrån ansvaret att ge en rättvis och lika vård över hela landet inom ramen för de tider som är angivna i garantin.

Det andra är en fast vårdkontakt. Det gläder mig att interpellanten stöder detta förslag som alliansregeringen har lagt fram, till skillnad från hans egen regering. Det behöver inte nödvändigtvis vara en läkare utan kan vara övrig sjukvårdspersonal som man knyter an till och där det fungerar allra bäst.

Sist men inte minst handlar det om en förnyad medicinsk bedömning. Det är inte ovanligt att man blir missnöjd med just den kontakten. Inte minst när man har en kronisk sjukdom är det väldigt viktigt att man har en bra och långvarig kontakt och ett förtroende i ett vårdkontaktmöte. Dessutom har man nu en lagstadgad rätt att få en andra bedömning så att

patienten inte ska dra det korta strået utan även vården kan erkänna ett misslyckande.

Prot. 2009/10:84
9 mars

Anf. 18 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det är viktigt att vi gör klart för oss här vad som är frågor för den nationella nivån och vad som är frågor för landstingen. Jag tror att en del av de resonemang som vi har fört här snarare skulle föras i landstinget i Stockholms län eller var man nu bor. Det handlar om att ställa landstingspolitikerna till svars för hur vården bedrivs konkret i det egna landstinget.

Några saker här hör onekligen till det som den nationella nivån har ett särskilt ansvar för. Till det hör forskningen. Jag lyssnar på det Börje Vestlund har sagt, och jag kommer att ta med mig det i det fortsatta arbetet. Det finns mycket mer att göra på forskningens område.

Vi talar här om en folksjukdom som ofta debuterar när man är liten men som också kan drabba oss lite senare en bit upp i åren. Det kan drabba precis vem som helst av oss. Det är en sjukdom som är av den karaktären att den kan upplevas som oerhört dramatisk av omgivningen och kanske till och med skrämmande på ett sätt som gör att få skyltar med det, precis som Börje Vestlund är inne på. Det gör det inte mindre viktigt att ta upp sjukdomen och att personer som har egna berättelser också berättar dem för att påminna om att det kan drabba vem som helst av oss.

Det är ofta läkemedel som används som terapi. Det är ett också ofta ett ganska svårt arbete att ställa in dem på rätt nivå för rätt person. Det fordras ett stort mått av skicklighet. Därför är utbildningen av personal oerhört central.

Uppgifterna som vi har inhämtat från Socialstyrelsen visar att vi har fler i personalen per 100 000 invånare än tidigare. Sedan kan man alltid fråga sig, som kanske Börje Vestlund gör: Är det tillräckligt, och möter vi patienterna tillräckligt nära?

Är det inte så måste vi jobba ännu mer intensivt för att få en bättre fungerande vård. Jag tror att vi kommer att behöva fler läkare framöver. Det gäller inte minst i ljuset av den demografiska utveckling vi ser framför oss.

Vi har också frågan om vilka ytterligare metoder som vi kan använda. Där är medicinska riktlinjer ett instrument som många gånger fungerar som en ledstång för de läkare som inte så ofta berörs av patientgruppen så att de kan få ett slags manual för att hantera sjukdomen och höja kvaliteten.

Det får kanske växa fram. Det kanske inte är vi politiker som ska bestämma vilka områden som det är klokast att utforma medicinska riktlinjer för även om det skulle finnas önskemål om detta.

Detta är några av de frågeställningar vi har. De områden som jag närmast har velat belysa handlar om personaltillgång och forskningen. Det är sådant som framför allt ligger på politiker på den nationella nivån. Men här fordras också ett mer intensivt och fungerande samarbete med politiker på landstingsnivå för att få det att fungera så väl som möjligt.

Svar på
interpellationer

Anf. 19 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag känner mig i den här debatten som företrädare för många sjuka människor men kallas här för särintresse. Jag känner mig kränkt över att bli kallad det i denna kammare.

Det finns ofta väldigt olika saker vi har att diskutera. De stackars skattetyngda medborgarna brukar ofta ta upp sina speciella problem i lite olika speciella fack i denna kammare, och då är det inte det minsta särintresse. Men att svårt sjuka människor genom sin riksdagsledamot försöker att få sin talan hörd kallas för särintresse. Jag noterar bara detta.

År 1984 var sista gången som Socialstyrelsen hade någon enskild workshop om epilepsi och epilepsiläkemedel. Jag tycker att det är ganska allvarligt att man på mer än 20 år inte har haft någon diskussion om just epilepsi. Detta är bara ett exempel. Jag säger inte att det är Socialstyrelsens fel. Det finns ett ointresse att ta upp frågor om denna ganska komplicerade och besvärliga sjukdom.

Socialministern säger att vi borde diskutera detta med våra landstingspolitiker, och det håller jag med om. Jag kan bara garantera att det har gjorts försök till detta i mitt eget hemlandsting Stockholms läns landsting. Att försöka att få en dialog med dem är ganska komplicerat med tanke på att de har ungefär samma hållning som här, det vill säga att man skyller på någon annan. Om man inte har någon annan att skylla på finns det alltid möjlighet att skylla på tidigare regering.

Det här är knepigt. Det är tråkigt att vi inte kan få en dialog om hur vi ska utforma vården i stället för att säga: Vi har gjort så mycket, och ni har gjort så lite. Det är ett tråkigt sätt att hantera en sådan här debatt. Jag får väl vara stolt över att vara ett särintresse här i kammaren i dag.

Anf. 20 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det är i högsta grad legitimt att diskutera varje fråga inom hälso- och sjukvårdens område med mig.

Frågan är om det finns ett ointresse. Jag tror verkligen inte att Socialstyrelsen har ett ointresse på området. Jag kan inte svara rätt upp och ned när Börje Vestlund påstår att den senaste workshopen om epilepsi hölls 1984. Det kan vara så att man har hittat andra vägar för att utveckla området. Det får vi låta vara obesvarat tills vidare.

Det är oerhört angeläget att vi förbättrar vården också på detta område. Det är ett område där sannolikt fler kommer att drabbas allteftersom vi får allt längre livslängd. Det är ett område där varje person ska kunna känna sig trygg i att bli omhändertagen på bästa möjliga sätt.

Här finns det all anledning att lägga stora resurser på att forskningsmässigt göra landvinningar. Vi har allt att vinna på att ha personal som intresserar sig för och väljer specialiteter inom neurologi för att kunna möta de behov som finns.

Här finns det anledning för mig och andra att föra samtal med landstingspolitiker för att området ska kunna få de resurser som fordras, den kunskap som krävs och den personal som behövs för att vi ska kunna säga med stolthet att vi har världens bästa epilepsivård fastän kanske ännu inte i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 21 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Bosse Ringholm har frågat mig vilka initiativ jag tänker ta för att säkerställa att politisk information från partier och ungdomsförbund på skolor ges utrymme som en del i samhällsundervisningen.

Jag håller med om att det är viktigt att elever ges möjlighet att ta del av politisk information i skolan. Enligt läroplanerna ska skolan vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Eleverna ska också ges möjlighet att forma personliga ställningstaganden.

Jag har på sista tiden mött flera rektorer som varit osäkra på vad som gäller när politiska partier ska bjudas in till skolan. Det finns en osäkerhet om hur man ska hantera främlingsfientliga organisationer och det har ibland lett till att man valt att inte bjuda in några partier alls. Jag tycker att detta är olyckligt. Särskilt under ett valår är det viktigt att eleverna får möjlighet till information och till att diskutera politiska alternativ.

Regeringen har därför nyligen givit ett uppdrag till Statens skolverk. Uppdraget går ut på att ta fram ett informationsmaterial för huvudmän och skolor om förutsättningarna för opinionsbildande verksamhet i skolan. Skolverket ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 april.

Anf. 22 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag tackar skolministern för svaret.

Det har kommit allt fler signaler från olika skolor om att det blir svårare och svårare för politiska partier och ungdomsförbund att komma in med sin information i skolan. Det borde egentligen vara en självklarhet att skolorna på egen hand bjöd in politiska partier, inte minst ungdomsförbund, att delta i en samhällsdialog. Det borde vara en del av undervisningen.

Jag uppskattar svaret från skolministern. Han är överens med mig om att det är viktigt att skoleleverna får tillfälle till den dialogen med företrädare för exempelvis partier och ungdomsförbund.

Men tyvärr kommer illavarslande signaler. Svenska Dagbladet ringde för ett tag sedan runt till 20 av de största gymnasierna i Stockholms län. Rundringningen visade att de flesta skolor väljer att begränsa samtliga partiets tillträde till skolan under valåret. Hälften av skolorna i rundringningen har valt att inte tillåta enskilda besök eller bokbord på skolan.

En av rektorerna på ett privat gymnasium i Täby, för att ta ett exempel, säger att man är väldigt restriktiv. Alla som kommer till skolan ska ingå i ett pedagogiskt sammanhang, och man tillåter inga bokbord. Jag tycker att det är allvarligt. Man stänger i och för sig inte dörren totalt; man kan få in dem i ett pedagogiskt sammanhang. Men jag har tyvärr också ett antal exempel på att man har stängt dörren totalt och sagt att man inte tar in dem, då det skapar många andra bekymmer om man låter politiska partier och ungdomsförbund komma in.

Jag ser i svaret att skolministern har givit ett uppdrag till myndigheten Statens skolverk. Det är väl bra. Men jag tror att det kanske behöver göras mer. Det är lite väl passivt att bara invänta någon form av rekommendation från Skolverket. Alla vet att kommunerna har ett oerhört stort ansvar. Vi har ett stort antal kommunala skolor, men vi har naturligtvis

*Svar på
interpellationer*

också de privata skolorna. Det vore angeläget för skolministern att kunna föra en dialog med kommunerna och de privata skolorna om på vilket sätt de, inte minst ett valår som 2010, kan medverka till att föra in politiska partier och ungdomsförbund i samhällsundervisningen men även på annat vis öppna diskussionen.

Jag inser att en del kan vara rädda för att det kan skapa komplikationer, men jag tror att det trots allt är bättre att ta de komplikationerna än att stänga dörren. Ju mer öppenhet och ju större diskussion vi kan få, desto bättre är det för demokratin. Demokratins livsluft är trots allt debatt. Sedan kan man ibland tycka att det är obehagligt att debattera med en del som har ståndpunkter som man själv inte delar och som kanske befinner sig i demokratins utkant. Men det är bättre att ta den öppna debatten än att försöka låtsas som att problemet inte finns och att det är en diskussion som vi kan gå runt.

Därför skulle jag vilja uppmana skolministern att göra mer än att bara ge Skolverket det här uppdraget, att se till att ta kontakt med kommunerna via SKL eller på annat sätt, ta kontakt med de privata skolorna och se till att de visar lite mer aktivitet under det här året. Jag hoppas att skolministern inte bara har en positiv syn, som han säger i svaret, utan vill göra mer än det som han hittills har redovisat.

Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Bosse Ringholm och jag har samma grunduppfattning om detta. Utvecklingen är olycklig. Jag rör mig rätt mycket i skolvärlden, och jag uppfattar det som att det är väldigt få rektorer som har utgångspunkten att man inte alls vill ha politisk information i skolorna. Men så inträffar det att man konstaterar att det inte bara handlar om de sju partier som finns i riksdagen; det finns ytterligare 25 som kandiderar till riksdagen. Hur ska man hantera det? JO säger att alla måste behandlas lika. Plötsligt har man en oändlig mängd partier. Det gäller inte bara de främlingsfientliga, utan även pensionärspartier, sjukvårdspartier och allt vad det är. Det blir en så stor grupp partier att det blir ohanterligt. Det är en nöt att knäcka, och det är detta vi har bett Skolverket att fundera över. Hur kan avgränsningar göras?

Det knepiga i sammanhanget är att jag inte bara är utbildningsminister. Jag är också ordförande i ett av partierna. Om jag skulle föreskriva en avgränsning som innebar att mitt parti fick komma in men andra inte vore det ytterst olyckligt. Därför tycker jag att det är bättre att Skolverket genomför uppdraget om hur avgränsningar ska kunna göras på ett rimligt sätt. Det är det stödet rektorerna behöver, tror jag mig veta.

Sedan kan det hända att det finns skolor som även när det kommer riktlinjer säger att de inte vill ha information. Då tycker jag att det förtjänar att uppmärksammas och ifrågasättas. Men det är Bosse Ringholms parti som har skapat den kommunaliserade skolan; jag har ingen direktiv rätt till rektorer om hur de ska agera, utan de ska följa läroplanen. De flesta rektorer, uppfattar jag, tycker dock att det är en fördel att man i samhällskunskapen inte bara pratar om partier utan att partierna också medverkar på olika sätt och att valrörelsen är ett alldeles utmärkt tillfälle att uppmärksamma de här frågorna.

Jag har samma uppfattning som Bosse Ringholm, men jag tror att det vore olyckligt om jag som ordförande för ett av partierna gick in och

talade om exakt hur man ska göra. Skolverket får genomföra uppdraget. Normalt får en myndighet årtal för ett uppdrag, men här ska man komma fram med riktlinjer väldigt snabbt, så att de blir användbara inför den valrörelse som nu ligger framför oss.

Prot. 2009/10:84
9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 24 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det är klart att det hade varit märkligt om skolministern hade gett i uppdrag till Skolverket att återkomma efter höstens riksdagsval. På den punkten behöver skolministern inte känna någon oro för att jag skulle ha någon annan uppfattning.

Jag tror inte att det är så enkelt att man kan säga att myndigheten får klara ut detta. Vi har trots allt en läroplan. I läroplanen ingår, precis som skolministern säger, att försöka få in de demokratiska politiska partiernas arbete som en del av samhällsundervisningen. Det är väl inget konstigt i att man berättar om vad som sker i kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige, regionfullmäktige och riksdagen? Den möjligheten kan naturligtvis alla skolor använda under hela läsåret, inte bara när det råkar vara valår. Men det är klart att det kan finnas en komplikation ett valår. Det är fler som vill ta del av möjligheten som kan finnas.

Jag tycker att Jan Björklund inte behöver vara så blygsam. Det brukar han inte vara i andra sammanhang. Även om han råkar vara ledare för ett av partierna har han möjlighet att gå ut tillsammans med exempelvis partierna, Sveriges Kommuner och Landsting och andra huvudmän på skolans område och säga att det är viktigt att man får till stånd de här informationsutbytena och den här debatten.

Jag inser att det finns rektorer som bockar och säger: Vi väntar ett tag. Det är knepigt. Det blir för många partier, och det kan bli knepiga diskussioner på något vis.

Men demokratin är trots allt sådan att vi ska visa stor tolerans mot olika grupper och grupperingar. Sedan får man inte visa tolerans på det sättet att man utestänger på orimliga villkor. Det är väl detta som skolministern hoppas att Skolverket ska klarlägga.

Men jag är inte säker på att det går att klarlägga detta på ett sådant sätt att man kan lösa alla situationer. Det är mer fråga om att ålägga skolledningarna ett ansvar, oavsett om det är kommunala eller privata skolor i landet, att själva ta initiativ och själva driva på. Det behöver inte bara vara partierna och ungdomsförbunden som ska komma och be om att få dela med sig av sin information i skolorna.

Jag tror att det skulle vara ett starkt stöd för många av landets skolledningar, för rektorer i både privata och kommunala gymnasier och även grundskolor, om skolministern kunde säga mycket tydligt att det här är någonting som vi vill främja och som vi tycker ligger i linje med läroplanen, för det gör det alldeles uppenbart. Då tycker jag att man kan söka andra vägar och inte bara säga att Skolverket får klara ut det. Jag tycker att vi kan hjälpas åt från de demokratiska politiska partierna att få till stånd den här dialogen.

Anf. 25 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är precis det jag har sagt. Det var precis det som var min reaktion när det för några veckor sedan eller för någon månad sedan började uppmärksammas att skolorna började fatta den här typen av

beslut. I någon mening håller jag med Bosse Ringholm om att det alltid har förekommit genom åren att skolor har intagit den här attityden. Men utan att ha någon statistik uppfattar jag att det nu plötsligt har blivit vanligare att de säger nej i skolorna.

Jag tror att det bottnar i utlåtandena från JO. Och det är inte därför att rektorerna inte vill, utan det är för att det blir krångligt om man måste släppa in tjugvis med partier på samma villkor allihop. Det är precis där skon klämmer. Det var därför som jag sade precis det jag sade i massmedierna för någon månad sedan, att detta inte är bra, att eleverna har rätt till samhällsinformation inför valet från partierna.

De problem som finns där måste man dock erkänna. Rektorerna sitter med ett begränsat schemautrymme och begränsade lokaler, och det är hur många partier som helst, så någonstans finns det naturligtvis ett legitimt bekymmer hos många rektorer hur det här ska läggas upp. Det är därför de väljer den enkla vägen, att säga nej.

Vi får väl se vad Skolverket kommer fram till, men jag har goda förhoppningar om att det kommer rätt klara riktlinjer för vad som är tillåtet och inte. Då kan det naturligtvis fortfarande vara någon som säger nej. Men jag tror att det då blir en islossning i detta.

Anf. 26 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Inte ens Statens skolverk har direktiv rätt i den bemärkelsen att man kan tvinga skolor att åstadkomma någonting på det här området. Men det är klart att det är oerhört viktigt att Statens skolverk kan vara pådrivande på samma sätt som skolministern kan vara pådrivande. Jag tycker också att de politiska partierna i ungdomsförbunden, som ett led i den demokratiska processen, kan vara pådrivande här på olika sätt och vis.

Visst finns det gränsdragningsproblem och visst kan det finnas bekymmer om det är alltför många aktörer som vill komma till samma skola och vid samma tid, men jag tror att det går att hantera. Det viktigaste är att inte blunda för problemen och säga att det här gör vi ingenting åt.

Jag hoppas fortfarande att skolministern vill göra mer än att bara förlita sig på Statens skolverk. Det finns andra vägar som man kan söka. Sedan får man väl i sista hand fundera på om det är JO-uttalanden eller annat som är något slags hinder och om detta i så fall måste hanteras på något annat sätt i framtiden, för vi behöver allt stöd för att få till stånd ett högt valdeltagande och ett stort engagemang från våra ungdomar, som vi vet har ett lägre valdeltagande än andra åldersgrupper. Det gäller naturligtvis att från början få ungdomar så samhällsintresserade och så delaktiga som möjligt och att få dem att känna ansvar i den demokratiska processen. Om de får med sig det redan under skolåren tror jag att det är en förutsättning att lyckas med demokratin längre fram.

Jag hoppas att skolministern funderar på sin kammare en gång till och ser om han kan göra någonting mer utöver att bara ge ett uppdrag till Statens skolverk.

Anf. 27 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det känns som att vi säger samma sak gång på gång här, och jag kan väl göra det en sista gång. Vi har precis samma grundupp-

fattning. Det som just nu skapat grus i maskineriet är att skolorna är lite rädda efter ett JO-utlåtande.

Det fungerar så att JO granskar ett konkret fall och säger: Så får man inte göra. Detta är inte tillåtet. Det finns ett antal sådana utlåtanden om vad som inte är tillåtet. Problemet för rektorerna är att ingen talar om vad som är tillåtet och att det ibland är motstridigt. Det är precis det som Skolverket nu ska tala om.

Jag vill avvakta de riktlinjer som Skolverket kommer med. Om det då finns motiv att gå ut och pusha för detta så gör jag gärna det, därför att jag har precis samma uppfattning som Bosse Ringholm, att denna politiska information, dels som en del i samhällskunskapsundervisningen, dels inför valet, är viktig för eleverna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2009/10:84
9 mars

Svar på
interpellationer

6 § Svar på interpellation 2009/10:267 om elever med epilepsi

Anf. 28 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Börje Vestlund har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att elever med epilepsi ska kunna få det stöd och den hjälp de behöver för att kunna tillgodogöra sig skolundervisning.

Enligt skollagen har elever med svårigheter i skolarbetet rätt till särskilt stöd. Om det framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder ska rektorn se till att behovet utreds och att ett åtgärdsprogram utarbetas, om det behovet finns. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. När det är fråga om behov kopplade till ett sjukdomstillstånd som epilepsi är det naturligt att elevhälsans personal involveras i utredningen.

I lagrådsremissen med förslag till ny skollag, som regeringen överlämnade i december, finns förslag som ytterligare stärker elevernas rätt till särskilt stöd, utöver de regler som har gällt hittills. Rektors ansvar för att ett åtgärdsprogram upprättas tydliggörs. Det införs också, och det tror jag är en mycket viktig förändring, en möjlighet för elever och föräldrar att överklaga rektorns beslut om åtgärdsprogram till Skolväsendets överklagandenämnd, till exempel om man anser att åtgärdsprogrammet är otillräckligt. I och med detta kommer alla elevers möjlighet att få det stöd de har rätt till att öka.

Den nya skollagen kommer också att innebära att elevhälsan stärks. Elevhälsan ska stödja elevernas utveckling mot målen och bland annat omfatta medicinska och psykosociala insatser. Förutom skolläkare och skolsköterska ska det finnas tillgång till psykolog, kurator och personal som kan tillgodose elevernas behov vid specialpedagogiska insatser.

Vidare kan Specialpedagogiska skolmyndigheten bistå med råd och stöd samt information om vad en funktionsnedsättning som epilepsi innebär. Till syvende och sist är det dock kommunernas och skolornas skyldighet att utreda vilka behov eleven har och organisera undervisningen så att behoven kan tillgodoses.

Anf. 29 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Först ska jag be om ursäkt för att jag har ställt den här interpellationen en gång tidigare. Då råkade jag inte infinna mig, för jag var på resa. Så det här är andra gången, men jag hoppas att vi ska få en intressant debatt trots detta. Jag ber också att få tacka för svaret.

Jag är övertygad om att utbildningsministern har ambitionen att elever med komplicerad diagnos, som epilepsi, ska ha samma möjligheter att tillgodogöra sig skolundervisning som fullt friska elever. Men svaret visar att skolministern och därmed skolsystemet inte har förstått de svårigheter som dessa elever upplever i sin skolsituation. Jag skulle kunna stå här och rabbla exempel på elever med epilepsi som helt och hållet har ställts åt sidan. Jag skulle också kunna berätta min egen historia om hur inläring och inläsning av komplicerade processer ofta kräver långt och intensivt arbete för att till exempel klara mitt politiska arbete. Men jag ska avstå från det och i stället koncentrera mig på svaret som jag har fått av utbildningsministern.

Herr talman! Epilepsi är en komplicerad sjukdom. Ofta har vi kännedomen om hur ett anfall ser ut. Det är ofta stora kloniska anfall, men det är också väldigt vanligt med mindre och kortare frånvaroattacker som ibland kan uppträda flera gånger per dag. Även stora anfall där man blir helt medvetlös kan i undantagsfall ske flera gånger per dag. Ofta behöver den epilepsisjuka vila eller ibland sova en längre stund efter ett sådant anfall. Därutöver behöver de allra flesta med epilepsi medicineras mer eller mindre intensivt.

Läser man om biverkningarna av de här medicinerna ser man att det ofta uppstår biverkningar som trötthet, koncentrationssvårigheter, irritation, kognitiva svårigheter, minnessvårigheter och så vidare. Särskilt de äldre läkemedlen har väldigt många sådana biverkningar.

Herr talman! I detta kaos av problem med hjärnan ska elever med epilepsi dessutom tillgodogöra sig kunskaper som kan vara avgörande för det liv de sedan ska leva. För de flesta blir det alldeles för mycket. Många elever med epilepsi har därför svårt att tillgodogöra sig skolundervisningen.

Det finns kunskaper om hur anfallen påverkar skolundervisningen, och att elever som är medvetlösa eller mentalt frånvarande inte kan tillgodogöra sig undervisningen är ganska enkelt att förstå. Likaså är det ganska självklart att elever som måste sova eller vila efter ett anfall inte kan tillgodogöra sig undervisningen. Men studierna kring detta med påverkan på allmäntillståndet, de kognitiva svårigheterna inte minst på grund av medicineringen, är av relativt sent datum och inte så kända i skolvärlden. Det är just därför som jag har väckt den här interpellationen. Det är också därför som jag inte kan känna mig riktigt tillfreds med utbildningsministerns svar.

Visst är det så att den nya skollagen ska ge elever och föräldrar en ökad möjlighet att få sin sak prövad. Men fortfarande finns inte kunskapen ute i skolvärlden, inte på Skolverket men möjligen på Specialpedagogiska skolmyndigheten. Jag är ganska säker på att man skulle kunna få mer information om detta, till exempel genom att inte minst professionen i form av neurologer, neuropsykologer och kanske också frivilligsfären i form av epilepsiföreningar skulle vara beredda att hjälpa till att utbilda just skolvärlden om detta. Jag tror inte att det finns någon illvilja. Däre-

mot tror jag att det finns en stor okunskap om de här eleverna som oftast går ut skolan och känner sig ganska misslyckade som elever.

Min fråga till ministern är: Skulle utbildningsministern vara beredd att hjälpa till att se till att man kan få en utbildning för Skolverket och kanske för rektorerna?

Svar på
interpellationer

Anf. 30 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag uppskattar – och det tror jag att alla gör – Börje Vestlunds engagemang i frågan, också med respekt för den kunskap som han har om sjukdomen och om de svårigheter som epilepsi medför i det här sammanhanget, för skolelever.

Jag ska direkt erkänna att jag inte alls har den detaljkunskapen vare sig om sjukdomens medicinska karaktär eller om vad den exakt innebär. Men jag har stor förståelse för att om man har epilepsi liksom en del andra sjukdomar medför det självfallet stora svårigheter också i skolarbetet.

Det sätt som vi måste hantera detta på som regering och riksdag menar jag inte är att regeringen ska gå in och föreskriva exakt hur man ska hantera elever som har epilepsi. Den kompetensen har inte jag och inte heller någon annan i regeringen. Börje Vestlund har stor kompetens, men jag skulle vilja påstå att riksdagen som helhet inte har den. Vi måste stötta oss på de duktigaste som finns.

För att kunna göra detta på ett mer professionellt sätt har jag tagit initiativ till att inrätta det vi nu kallar för Specialpedagogiska skolmyndigheten. Det är en nyinrättad myndighet som har till uppgift att samla forskning, kunskap och vetenskap om olika typer av funktionsnedsättningar och sjukdomar som påverkar skolarbetet, till exempel epilepsi. Myndighetens uppgift är att när den har samlat det här försöka dra slutsatser och sprida detta till de skolor där elever finns som har de här problemen.

I nästa steg inrättar vi en skollag som ger eleverna rätt till stöd och hjälp. Regeringen inför nu också en rätt för föräldrar och elever att till och med överklaga om de är missnöjda med den hjälp de får. Det kan hända att det finns ytterligare inslag som man borde fundera över för att stärka elevernas rätt. Men jag ser att Börje Vestlund nickar förstående när jag säger att det inte är möjligt för regeringen att ha en särskild förordning just om epilepsi. Vi måste agera så att skolorna ska ha skyldighet att ge hjälp till elever som har svårigheter. Sedan har vi expertorgan som måste samla på sig all kunskap som finns om den typen av sjukdomar och hur man ska arbeta med detta i skolundervisningen. Jag delar naturligtvis till hundra procent Börje Vestlunds engagemang; dessa elever har rätt till exakt samma skolundervisning, kvalitet och resultat som alla andra.

Anf. 31 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag tycker att det är jättebra att man har startat Specialpedagogiska skolmyndigheten. Den ger ett värdefullt tillskott till den kunskap som tidigare skolmyndigheter också hade. Men om man kan koncentrera det till samma ställe är det naturligtvis bra, och jag hoppas att man ska kunna använda detta på ett bra sätt.

Det som är positivt är att det hela tiden görs nya studier. Man får ny kunskap, och man måste kunna omsätta den. Det är detta jag vill koncentrera mina frågor på. På vilket sätt ska man få ut det här så att det märks, och inte bara bland den upplysta medelklassen i storstäderna? De kan ju oftast läsa sig till detta på diverse sajter och hemsidor, i tidningar, facktidsskrifter och så vidare. Det ska gälla alla. Man måste kunna komma ut snabbt med information.

Detta är ett bekymmer. De som besitter kunskapen och informationen får oftast ut någonting av den informationen och kunskapen. Men sedan har vi alla som inte besitter den. De kanske får hem sitt barn, som har fått sjukdomen epilepsi, i ett bylte. De måste lära sig detta och sedan omsätta det i skolsituationen.

Det är där jag tycker det är viktigt att vi har en samsyn. Vi måste få ut information i skolorna och de enskilda kommunerna, kanske till och med till de enskilda rektorerna. Åtminstone ska de enskilda rektorerna veta var de ska söka informationen. Jag tror inte att alla rektorer kan veta allt om utbildningsfrågor och epilepsi. Det skulle vara oerhört värdefullt, inte minst för alla de elever som i dag känner sig misslyckade i skolan och som kanske inte alls förstår. De undrar: Varför hänger jag inte med nu när jag hängde med tidigare, innan jag hade epilepsi? Det tror jag är den fråga som många har obesvarad.

Anf. 32 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag delar naturligtvis Börje Vestlunds syn på detta. Hans fråga kokar ned till: Hur får vi ut kunskapen och informationen i skolväsendet? Det är en mycket relevant fråga. Den typen av frågor jobbar jag med dagligen i alla möjliga sammanhang. Hur ska alla som behöver ha reda på all kunskap som finns också få det?

I det här fallet är det just detta som är hela syftet med den specialpedagogiska skolmyndigheten. Vi har mängder av forskare. Jag vet inte exakt hur många forskare vi har just på epilepsi. Men vi har mängder av forskare inom alla möjliga områden som tar fram kunskap som naturligtvis är relevant i skolan och undervisningen. Men hur ska det komma lärare, rektorer och personal till kännedom? Det är precis därför vi har inrättat Specialpedagogiska myndigheten – för att samla ihop informationen, sortera ut vad som är relevant för just skolans arbete och sedan sprida den.

Det är en utmaning. Man jobbar med råd och stöd och man har regionala enheter som ger anvisningar, hjälp och så vidare till kommuner och skolor. Epilepsi är bara en i raden av många sjukdomar och funktionsnedsättningar där det behövs särskild kunskap. Jag tycker inte att vi för ett ögonblick ska underskatta utmaningen i uppdraget. Det är just därför vi har inrättat detta organ – Specialpedagogiska skolmyndigheten. Den ska vara den kanal som Börje Vestlund efterlyser från all den kunskap mänskligheten besitter om detta till att kunskapen också ska omsättas i klassrummet för de elever det till sist handlar om.

Jag tror inte att vi kommer att få den perfekta av världar i framtiden heller. Men jag tror att vi tar ett par steg framåt med de här förändringarna i skollagen när det gäller att ge elever med den här typen av svårigheter, till exempel epilepsi, det stöd och den hjälp som de rimligen har rätt till.

Anf. 33 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Det här gäller naturligtvis inte bara elever som har epilepsi. Det finns ett stort antal elever som på olika sätt har neurologiska sjukdomar som man trodde var enkla men som i grunden är ganska komplicerade.

Tyvärr är inte forskningen om epilepsi så stor, framför allt inte i detta land. Men det får vi kanske ta en annan debatt om vid ett annat tillfälle.

Jag tror att det är bra att vi har fått upp den här debatten och diskussionen. Jag tror att den behövs även framdeles. Jag tror också att det är viktigt att man håller den vid liv. Ofta nöjer man sig nämligen med att säga att man nu har löst frågan och strukturen. Men sedan måste alltid alla strukturer, hur bra och genomtänkta de än är, fyllas med någon form av innehåll. Alternativt är man väldigt kritisk till dem. En skollag är trots allt per definition en ramlag. Den måste fyllas med ett innehåll. Den måste få en rättspraxis. Man måste se till att pröva den. Det är det vi inte har sett ännu.

I det här sammanhanget, när man ska jobba längst ut, vet man inte vad detta innebär. Hur långtgående är det? Vad var det för förarbeten man inte definierade tillräckligt noga? Vad var det man inte var tillräckligt duktig med från regeringen oaktat färg när man tog fram det här? Jag tror att det är få lagstiftningar som har kommit till av ondska varken i det här landet eller i de flesta andra demokratier.

Anf. 34 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag upprepar att jag uppskattar Börje Vestlunds engagemang i frågan. Min bedömning är att stödet för de elever som har det allra svårast i skolan kommer att öka med de reformer vi nu gör.

Till sist är det människor av kött och blod, inte bara de här eleverna utan också de som ska ge stöd och hjälp. Det kommer säkert att göras misstag i framtiden också. Nu genomför vi reformer: inrättandet av Specialpedagogiska skolmyndigheten, en ny skollag som ger mer rätt till stöd för elever med svårigheter och rätt inte minst för föräldrar, som naturligtvis är väl medvetna om sina barns bekymmer i de här sammanhangen, att överklaga om de tycker att hjälpen och stödet är otillräckligt.

Därmed tar vi ett antal steg framåt. Det är min bedömning. Men jag är inte naiv. Jag inser att det kommer att finnas stora utmaningar även efter dessa reformer. Jag bedömer dock att utvecklingen är på rätt väg.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2009/10:247 om tvångsgifte och arrangerade äktenskap

Anf. 35 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Amineh Kakabaveh har frågat socialministern vilka åtgärder han avser att vidta för att skydda unga kvinnor och män som riskerar att giftas bort mot sin vilja.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag var här i kammaren i höstas och debatterade frågan om vilka åtgärder regeringen skulle vidta med anledning av Ungdomsstyrelsens rapport *Gift mot sin vilja*. Som jag då sade är det en högt prioriterad fråga för regeringen att öka skyddet och stödet till dessa unga kvinnor och män. Vi arbetar nu vidare med utgångspunkt i Ungdomsstyrelsens förslag för att ta fram ett samlat åtgärds paket för att skydda unga kvinnor och män som riskerar att giftas bort mot sin vilja.

Trots att hedersrelaterat våld och förtryck inte är något nytt fenomen i Sverige har kunskapen kring problemens omfattning och hur de drabbar enskilda varit låg. Ungdomsstyrelsen rapport *Gift mot sin vilja* är den första kartläggningen som ger oss en grundläggande kunskap om situationen för unga människor som riskerar att giftas bort mot sin vilja. Även situationen för unga människor som inte har möjlighet att fritt gifta sig enligt egen vilja beskrivs i rapporten.

Utifrån ett statistiskt urval har Ungdomsstyrelsen uppskattat att ca 70 000 unga lever med begränsningar i förhållande till äktenskap och/eller att familjen ställer upp villkor för val av partner.

Den som inte själv får välja partner utsätts också i högre utsträckning för våld, hot och kränkningar av närstående.

Rapporten visar att många ungdomar lever under oacceptabla förhållanden, och den belyser behovet av ytterligare kunskap och kompetenshöjning på området samt olika frågeställningar kring den nu gällande lagstiftningen.

Den handlingsplan mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer som regeringen presenterade hösten 2007 har inneburit en bred kraftsamling på detta område.

När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck har regeringens insatser lett till ökad medvetenhet och fördjupad kunskap. Trots alla dessa positiva steg ligger det mesta arbetet framför oss.

Utredningen om människohandel m.m. har bland annat haft till uppgift att genomföra en översyn av det straffrättsliga skyddet mot barn- och tvångsäktenskap (SOU 2008:41). Regeringen konstaterade den 4 februari 2010 i lagrådsremissen *Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel* att frågorna som rör det straffrättsliga skyddet mot barn- och tvångsäktenskap behöver belysas ytterligare och att man därför kommer att låta en utredare analysera både civilrättslig och straffrättslig lagstiftning av relevans för att förebygga och förhindra barn- och tvångsäktenskap.

Insatser som kan förebygga och förhindra att unga giftas bort mot sin vilja har hög prioritet.

Anf. 36 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! Jag vill tacka minister Nyamko Sabuni för svaret och redogörelsen. Det är positivt att ministern, jag och många andra här i kammaren är överens om att det är olagligt och oacceptabelt att barn och ungdomar utsätts för tvångsäktenskap eller arrangerade äktenskap.

I det här svaret har jag fått ungefär samma svar som när vi hade debatten här i kammaren i höstas. Jag ville att socialministern skulle svara på detta eftersom det handlar om barn och ungdomar som skulle kunna vara aktuella för socialtjänstens insatser. Jag menar att det handlar om barn och ungdomar som är skolpliktiga, som är under 18 år och som försvinner från Sverige.

I går den 8 mars var jag i Uppsala och träffade många vänner och bekanta som jobbar med hedersproblematiken. De hade läst den här interpellationen. En av mina vänner, som också jobbar inom Rädda Barnen, nämnde att fram till 2006 har mer än 400 barn försvunnit i Uppsalaområdet. De har alltså försvunnit. Ibland tänker jag på att när en katt försvinner här i Sverige gör man efterlysningar på olika håll, till och med i radio och medier. Men när så många barn i vårt land och i vårt närområde försvinner bryr sig ingen egentligen. Det är väldigt beklämmande.

I skollagen dikteras det att skolplikten gäller för alla barn. I barnkonventionen och i svenska lagar står det att alla barn ska ha samma möjligheter och rättigheter och att föräldrarna och samhället har skyldighet att se till att de omfattas av de här möjligheterna. Men tyvärr är det inte så när det gäller barn och ungdomar med invandrabakgrund.

Ärligen försvinner flera barn. Det hände inte bara för tio år sedan. I somras var jag, Jacob Johnson och några andra vänsterpartister på besök i norra Irak. Vi besökte kvinnocentret Asuda. Khanim Latif som är direktör sade: Vad skönt att ni är här. Ni är från Sverige, ett land som vi allihop har förväntningar på. Varför skulle ni inte agera och reagera? Jag har gett skydd till 20 av era ungdomar i det här centret.

Fyra var fortfarande kvar när jag var där i slutet av oktober. Vi åkte dit med ett studiestipendium från talmannen för det här besöket. Vi ville se hur arbetet där fungerar, bland annat när det gäller kvinnor och barn. Man vet att barn försvinner från Sverige, men på den ambassad som är öppen där har man inte kunskap om varför dessa barn försvinner och vilka villkor de har. De flyr från sina egna föräldrar där, och de försvinner också från Sverige. Det är väldigt svårt för de här ungdomarna att hitta trygghet någonstans.

Vad gör vi i Sverige utöver satsningarna på personal, skolväsen och åklagarväsen? Jag undrar fortfarande vad vi gör när det gäller själva försvinnandet.

Anf. 37 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! I min valkrets, Jönköpings län, har länsstyrelsen uttryckt följande: Det förekommer säkerligen att flickor gifter sig enligt en religiös eller traditionell ceremoni och sedan betraktas av släkt och familj som gifta utan att giftermålet är giltigt enligt svensk lagstiftning.

Det stämmer med de bilder som jag har fått. Det har också uppmärksammats i samband med den tragiska händelsen då några unga kvinnor blev vad de trodde i lagens mening änkor. Det var de inte, och det påverkade naturligtvis också en del försäkringssystem. Det berodde på ren okunnighet. Man hade invaggats i tron att man var gift i juridisk mening. Sedan kan det också ha en känslomässig betydelse när man upptäcker att det inte är så i andras ögon.

Det finns många frågeställningar kring detta. Det är barnbrudar, barnäktenskap, ofrivilliga äktenskap, fruimport, äktenskap via ombud, tvångsäktenskap och arrangerade äktenskap. Det finns många olika begrepp som ibland går in i varandra och kan vara svåra att skilja ut. Jag tror inte att det som jag hoppas kommer till riksdagen i form av en proposition om trafficking och människohandel kommer att inkludera detta. Jag har inte uppfattat det så.

Nu har vi diskuterat det här under mandatperioden och även tidigare. Vi har varit ganska tydliga med vad som händer före och efter 18 år med omyndiga och myndiga. Men vi har inte vågat titta på detta med ekonomiska villkor och kusinäktenskap, och det har inte lett till några konkreta beslut.

Jag tycker att äktenskap via ombud borde vara lättast att angripa och fasa ut. Jag tycker inte att vi behöver vänta längre. Vi bör vara tydliga med hur lagstiftaren ser på detta, att vi stöder dessa unga kvinnor som är i ett underläge när det gäller att självständigt välja sin livssituation inklusive sin partner. De ska kunna känna vårt stöd.

Detta är naturligtvis också något som påverkar de unga männen. I regel är det unga män, men det finns också förhållanden med stora ålderskillnader.

Jag tycker att det är viktigt att mejsla ut en bättre lagstiftning kring detta, men vi måste också se det här i ett större sammanhang.

I vilken miljö befinner sig dessa barn? Jag kan känna oro inför religiösa friskolor med vissa teologiska tolkningar som förtecken. Jag kan känna oro för utvecklingen med etniska skolor. Om man isolerar barn som kanske kommer från en redan isolerad miljö och därför inte på samma sätt omfattas av det som ingår i våra lagliga rättigheter, om de stängs ute, om flickornas roll skjuts undan och deras möjligheter att påverka sin livssituation tonas ned då räcker det inte att ha en bra lagstiftning.

Vi måste även se till helhetsmiljön. Vi ser siffror på att gendergapet ökar, kunskapsgapet i skolan ökar, segregeringen ökar. Alla dessa parametrar motverkar det som vi indirekt talar om i dag. Det är viktigt att statsrådet Nyamko Sabuni, som är ansvarig för jämställdhets- och integrationsfrågor, har möjlighet att väva samman de olika perspektiven.

Vi har inte tid att vänta längre. Vi har utredningsmaterial. Vi vet vad vi kan göra. Nu gäller det att riksdagen före sommaren får möjlighet att fatta bra beslut till stöd för dessa barn och inte minst de unga flickorna.

Anf. 38 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Tack, Amineh Kakabaveh och Carina Hägg, för att ni tar upp denna fråga till debatt!

Det är en berättigad fråga Amineh Kakabaveh tar upp. När det handlar om en försvunnen katt engagerar sig både medier och andra. Skillnaden är att i fråga om katten är det någon som anmäler att den är försvunnen. I det här fallet försvinner barn med föräldrarnas vetskap, och föräldrarna vill inte anmäla det. Då blir det svårt för myndigheter, grannar, skolan och andra att agera. Trots det tycker jag att man ska agera. Framför allt när barn tar kontakt med ambassader tycker jag att det ska finnas kunskap vid ambassaderna om hur man hjälper och stöder dessa barn så att de kan komma tillbaka hem. När barn försvinner från skolan är det bra att skolan frågar sig vart barnen tagit vägen efter sommarlovet; det gäller speciellt om barnen fortfarande går i grundskolan där vi har skolplikt.

I en artikelserie i Sydsvenskan läste jag om en flicka som var elva tolv år gammal och blev bortgift. Hon blev gravid och fick barn. Historien förtäljer dock inte om flickan fortsatte att gå i skolan. Jag förundras över hur många lagar vi har brutit mot när en tolvåring kan bli bortgift, gravid och få barn. Det är föräldrabalken – föräldrarna har inte tagit sitt ansvar som föräldrar. Det är socialtjänstlagen. Det kan vara skollagen ifall flickan inte kommer tillbaka till skolan. Det är barnkonventionen och så vidare, och så vidare.

Det har vidtagits bra åtgärder för att bygga upp kunskapen hos relevanta tjänstemän runt om i vårt samhälle. Men jag håller med om att det nu är dags att ta nästa steg. Detta steg kan inte tas, och har inte kunnat tas, förrän vi fått en gedigen utredning om hur situationen i samhället ser ut. Vi kan inte lägga fram lagförslag och vidta åtgärder om vi inte vet hur målgruppen ser ut, vem som är mottagare, vem det är lagen ska skydda och på vilket sätt.

Det är inte så länge sedan som vi fick kännedom om fullmaktsäktenskap, det vill säga äktenskap där flickor, och också pojkar för den delen, blir bortgifta i sin frånvaro. Sedan får vi veta att svenska myndigheter godkänner den typen av äktenskap. Det är lätt att säga att det inte borde vara så, men det är trots allt en lagstiftning som funnits sedan lång tid tillbaka och som leder till att man kan erkänna den typen av äktenskap. För att förändra den måste vi ha utredningsförslag på plats, alltså innan vi kan ändra lagstiftningen.

Jag kan lova både Kakabaveh och Hägg att det här är en prioriterad fråga. Vi har utredningsförslag på plats. Vi jobbar så fort vi kan med förslag till åtgärder om hur vi ska kunna stödja de unga flickor och pojkar som det handlar om.

Man ska dock inte förakta det som redan har skett. Skollagen har ändrats. Från och med 2011 kommer det till exempel inte att vara tillåtet att slippa skolundervisning med hänvisning till religion och kultur. Barnskyddsutredningen har lagt fram sina förslag. Man föreslår att det ska vara möjligt att inleda utredningar utan föräldrars godkännande. Man föreslår också att de som är 15 år ska kunna be om stöd, hjälp och insatser från socialtjänsten utan föräldrarnas medgivande. Allt detta är viktigt. Det är viktigt för de barn det handlar om, barn som befinner sig i de beskrivna situationerna.

Vi är alla medvetna, både i denna kammare och i regeringen, om att det tar tid att bereda frågor. Hur snabbt man än vill att det ska gå tar det de facto tid att lagstifta och ändra de befintliga lagarna. Mitt och regeringens mål är att snart återkomma med förslag på en utredare som ska lägga fram lagförslag på dessa områden.

Anf. 39 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! Det inte mer än rätt att vi ska känna oss djupt ledsna och djupt upprörda över att ingen tar ansvar. Dess barn och ungdomar har all rätt att vara besvikna på oss politiker och på samhället som inte tar ansvar. Jag träffar själv många av dessa tjejer.

För några veckor sedan träffade jag den före detta svenska ambassadören i Pakistan, Ann Wilkens, och ville att hon skulle medverka i en debatt. Hon sade att hon var glad över att jag lyfte fram dessa frågor. Hon sade också att hon för åtta år sedan skrivit brev till den förra rege-

ringen, till både justitieministern och jämställdhetsministern, om att hon träffat tjejer vars båda knän blivit sönderslagna av familjen för att de inte skulle kunna gå till ambassaden. Det hände i både Afghanistan och Pakistan.

Det här problemet är mycket utbrett, och som jag sade är det bara att djupt beklaga att de normer som gäller för majoritetssamhället inte gäller för barn och ungdomar med annan bakgrund i Sverige. Jag har mött många av dem. Jag har svårt att inte börja gråta när jag tänker på det tvång som barnäktenskap innebär. Det handlar om hela livet för de barn som blir utsatta. 13-åringar ringer från Irak och Syrien och gråter. Jag har varit med om att en kille förra året ringde 22 gånger från Ghana.

Vem fattar besluten? Jo, kommunalpolitikerna. De säger, precis som ministern, att föräldrarna är med på det. Däremot frågar man inte föräldrarna varför de, när de lämnar sina barn i hemlandet, själva kommer tillbaka hit om de nu tycker att det är så tryggt i hemlandet. Varför ska vi vänta tills dessa tjejer och killar blir 18 år och kan ta sig tillbaka hit? Ska de då komma tillbaka och tycka om Sverige, känna sig välkomna och hemma i Sverige som svikit dem? Både från skolans och från föräldrarnas sida har de blivit svikna.

Det är ett misslyckande av föräldrarna och av samhället när man skickar i väg barnen. Jag har som socialarbetare, men också som kommunpolitiker, varit med om att majoriteten suttit och fattat beslut om att LVU ska upphöra att gälla eftersom barnen försvunnit eller inte befinner sig här i landet. Sedan ger man massor med förklaringar för att få legitimitet för sitt beslut. Det är oacceptabelt.

Jag tycker inte att vi ska vänta längre med tanke på det lidande det innebär för många barn och ungdomar. Många tjejer blir brutalt miss-handlade. Det är fråga om brutalitet när knäna blir sönderslagna så att de inte ska kunna gå ut och träffa kompisar eller hitta en utväg, till exempel genom att gå till ambassaden.

Det är bra med rättsskärpningen. Det är bra att straffskalorna ska höjas, att straffen ska bli högre än de är i dag. Det finns ett stort behov att fylla igen föräldrarnas och myndigheternas kunskapsluckor, att se till att detta inte ska förekomma. Därför är det viktigt att skärpa lagen.

I går var det den 8 mars, internationella kvinnodagen. I dag, den 9 mars, lyfter vi fram dessa frågor i Sveriges riksdag. Vi måste se till att lagen gäller alla, på samma sätt som vi säger att Sverige är världens mest jämställda land. Lagarna och reglerna måste gälla alla.

Anf. 40 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jämställdhetsministern talar i dag, den 9 mars, på ett annat sätt än jag uppfattade att hon talade den 8 mars, på internationella kvinnodagen. Då uppfattade jag, och säkert många andra som lyssnade på henne, att hon var tydligare med vad som skulle komma från regeringen när det gällde dessa frågor. I dag får vi inte något besked vare sig om när det ska komma förslag, på vilket sätt eller vad de kan tänkas innehålla. Det tycker jag är sorgligt. Vad ska då komma den 10 mars? Ännu är det bara dagen efter den internationella kvinnodagen.

Nyamko Sabuni säger att man måste ha en beredningsprocess. Jag tolkar henne så, alltså att man från regeringens sida måste veta vad man lägger fram. Den uppfattningen delar jag och önskar att det skedde på ett tydligare sätt i fler frågor.

Men det är andra delar som den här frågeställningen ändå är beroende av och hänger samman med: hur det ser ut i skolan, att man drar sig tillbaka från socialförvaltningen på vissa områden, att samhället drar sig undan. Vi får ofta rapporter om de starkare eleverna eller eleverna från starkare hemförhållanden, oberoende av om de har invandrarbakgrund eller oberoende av bakgrund i familjen som sådan. De flyttar. Man sätter sina barn i religiösa skolor eller i innerstadsskolor.

Kvar blir de ungar vars föräldrar kanske är de mest utsatta och har den tyngsta situationen. De lämnas åt sitt öde av samhället som de uppfattar det. Då ska man också hantera och agera i de här frågorna. Det vore önskvärt att regeringen hade berett de andra frågeställningarna, hur vi organiserar samhället och förutsättningar för barn och familjer i områden där det här är något mer förekommande som problem än på andra håll.

Så är icke fallet. Där skulle jag vilja ha en reflexion. När kommer beslutet? Den här delen borde vara någorlunda lätt att reda ut snabbt. Det handlar om fullmaktsäktenskap och ombudsäktenskap. Det borde utageras.

Anf. 41 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Jag delar den sorg som Amineh Kakabaveh ger uttryck för i denna kammare och denna talarstol. Jag delar verkligen sorgen att det finns så många flickor och pojkar i dag som lever under sådana förhållanden som vi här beskriver.

Jag delar inte uppfattningen att barn med invandrarbakgrund inte skulle vara värda något i vårt samhälle. Men kunskapen har inte varit tillräcklig. Det är viktigt att vi rustar myndigheter med redskap för att kunna hantera denna problematik och att vi rustar politiker och journalister med kunskap för att vi ska kunna lyfta upp de här frågorna.

Men man får aldrig glömma att föräldrar har ett ansvar. Vi kan inte behandla utrikes födda föräldrar på annat sätt än vi behandlar etniska svenska föräldrar. Man måste alltid visa lite respekt för föräldraansvaret.

Om föräldrar bestämmer sig för att deras barn ska bo utomlands kan inte vi stoppa det av vilken anledning som helst. Det måste först kartläggas i så fall och vara tydligt att barnet är skickat utomlands för att utsättas för saker som inte är lämpliga eller är olagliga i vårt land. Vi tvångsomhändertar inte barn för att deras föräldrar bestämmer sig för att barnen ska bo utomlands.

Det finns många barn i vårt land som lever under svåra förhållanden. Det är också svårt att hantera den problematiken. Vi har barn som utsätts för misshandel utöver dem som lever med hederstraditioner. Vi har barn som utsätts för sexuella övergrepp och barn som lever med föräldrar som missbrukar.

Alla dessa problem är likartade. Det är svårt för myndigheter att veta när de ska ingripa. Någon måste anmäla, någon måste ha sett, och någon måste bry sig.

Det är viktigt att vi sänder ut budskapet till medborgarna att man måste bry sig. Man måste kunna se de barn som man har omkring sig.

Jag vill också säga till Amineh Kakabaveh och Carina Hägg att denna fråga och detta fenomen inte är något nytt i Sverige. Ni tillhör partier som har styrt detta land sedan 1994. Inte mycket hände under den tiden.

Det stora som hände var att den socialdemokratiska regeringen då tillsatte en utredare som landade i att uppmärksamma problem med hederstraditioner, hederskultur, hedersvåld och hedersförtryck. Det var rasism, vilket förhindrade att saker och ting kunde ske på detta område.

I samband med mordet på Fadime Sahindal vaknade den dåvarande jämställdhetsministern – jag tror att det var Mona Sahlin. Först då började vi vidta åtgärder. När jag tog över denna post som jämställdhetsminister fanns det väldigt lite kunskap på detta område.

Jag vill åter komma tillbaka till att vi inte kan vidta åtgärder utan att ha kunskap om hur det ligger till. Nu har vi mer kunskap om hur det ligger till. Jag lovar att vi snart återkommer med åtgärder på detta område. Jag är också övertygad om att det paket vi kommer att presentera inte kommer att innehålla helheten för att komma till rätta med dessa problem. Jobbet måste fortsätta.

Det är viktigt att vi tar nästa steg nu. Vi har byggt upp kunskapen. Det är dags att ta nästa steg. Hur använder vi de relevanta redskap som kan finnas? Hur utformar vi lagstiftningen för att skydda de här flickorna och pojkarna på ett bättre sätt än vi gör i dag?

Jag kan inte hasta fram i dessa frågor. Vi får ta den beredningstid som behövs, men mitt mål är att vi ska presentera ett paket för att på ett bättre sätt skydda de här flickorna och pojkarna.

Anf. 42 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret på de här frågorna. Vi är överens om att det här är ett samhällsproblem och att det ska tas avstånd från det. Det gäller att ge kunskap och möjlighet också till föräldrarna. De ska veta att det inte är till barnens bästa att lämna dem i ett land där det är krig, misär och elände.

Tvångsäktenskap och arrangerade äktenskap kommer inte de flesta av barnen eller de vuxna att bli lyckliga av i framtiden. Vi ser att det finns i generation efter generation, även om man har hopp om att nästa generation ska få bättre möjligheter. I vissa fall gäller tyvärr inte det.

När det gäller människor med annan bakgrund är det självklart en strävan att det inte ska finnas en dubbel lagstiftning. Svenskt rättsväsen ska gälla som bygger på demokrati, mänskliga rättigheter och individens rätt. Det ska gälla alla. Det är det vi ska sträva efter, inte efter tradition, religion och andra aspekter.

När det gäller den förra regeringen har vi i Vänsterpartiet varit emot och tagit avstånd från det sedan rapporten från Ungdomsstyrelsen kom. Vi har skriftligen deklarerat att vi tar avstånd från detta och att barn gifte och tvångs gifte ska förbjudas.

Tyvär har det inte kommit något sådant från regeringens sida, även om *Gift mot sin vilja*, rapporten från Ungdomsstyrelsen, finns. Den är inte heller känd för så många instanser, inom skolväsendet eller andra.

Med information kommer man ut. Det handlar inte bara om att stifta lagar utan om att människor ska ta till sig det. Myndigheter ska få veta. Jag har varit i många skolor. Ingen känner tyvärr till detta.

Jag hoppas att regeringen och ministern ska se till att en kommission upprättas för att man ska undersöka det antal barn och ungdomar som försvinner och hur man ska göra. Det behövs en kommission.

Anf. 43 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Herr talman! Jag vill tacka Amineh Kakabaveh för att vi får diskutera dessa frågor än en gång. Det är mycket viktiga frågor för mig och för regeringen. Det är viktiga frågor som jag lovar att vi så snart som möjligt återkommer till. Mer måste göras.

Amineh Kakabaveh talar om skolor som inte känner till utredningen. Jag önskar då att hon informerar om att den finns och att de faktiskt kan söka information på Ungdomsstyrelsen om denna. Det är ingen tradition att regeringen skickar ut utredningar till myndigheter. Skolor i det här fallet, socialtjänsten och andra relevanta myndigheter får ta sitt ansvar att söka den information som finns.

Myndigheterna har också ansvar att informera om vad som pågår och om hur de själva jobbar med de här frågorna, hur de kan stödja flickor och pojkar i den här situationen. Det måste bli bättre. Det måste bli mer offentligt. Det måste också vara lätt för de människor som det berör att hitta information. Oavsett vilka myndigheters hemsidor de går in på ska de kunna hitta information om hur de kan få hjälp och stöd när de behöver det.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträden

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden fredagen den 22 januari, fredagen den 12 februari och fredagen den 19 februari inkommit.

9 § Anmälan om inkommen faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2009/10:FPM53 Förordning om olycksutredning inom civil luftfart
KOM(2009)611 till försvarsutskottet

10 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU12
Justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU11
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU29
Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU17
Skatteutskottets betänkanden 2009/10:SkU26–SkU28
Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU13

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2009/10:122 Obehöriga transaktioner med betalningsinstrument
2009/10:123 Myndigheterna inom smittskyddsområdet
2009/10:132 Likviditetsmatchning för säkerställda obligationer efter konkurs
2009/10:136 Ökad frihet för vissa stiftelser som finansierar forskning

Redogörelse

2009/10:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling

Motioner

med anledning av prop. 2009/10:65 Konkurrera med kvalitet – studieavgifter för utländska studenter
2009/10:Ub4 av Amineh Kakabaveh m.fl. (v)
2009/10:Ub5 av Lage Rahm m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2009/10:98 Lag om konsulära katastrofinsatser
2009/10:U7 av Urban Ahlin m.fl. (s, mp, v)

med anledning av prop. 2009/10:121 Nyemission i SAS AB (publ)

2009/10:Fi5 av Thomas Östros m.fl. (s)
2009/10:Fi6 av Ulla Andersson m.fl. (v)
2009/10:Fi7 av Mats Pertoft m.fl. (mp)

EU-dokument

KOM(2010)61 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 2007/2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser (Frontex)
KOM(2010)65 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/42/EG om förande av statistik över gods- och passagerarbefordran till sjöss
KOM(2010)2020 Meddelande från kommissionen Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla

Utrikesutskottets betänkande
2009/10:UU9 Mellanöstern och Nordafrika

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2009/10:AU6 En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för
jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet

12 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 5 mars

2009/10:282 Köttklister

av *Wiwi-Anne Johansson* (v)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

den 9 mars

2009/10:283 Sveriges agerande i EU för ett fritt Västsahara

av *Hillevi Larsson* (s)
till statsrådet Birgitta Ohlsson (fp)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 mars

2009/10:609 Bluffakturorna ökar

av *Krister Örnfjäder* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:610 Globaliseringsrådets slutrapport

av *Krister Örnfjäder* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:611 Postservicen i Sverige

av *Krister Örnfjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:612 Nya svavelkrav på sjöfarten i Östersjön

av *Krister Örnjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:613 Flytt av godstransporter till sjöfarten

av *Krister Örnjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:614 Nordiskt samarbete kring arbetet med sällsynta sjukdomar och resurskrävande behandling

av *Göte Wahlström* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:615 Bredbandsutbyggnaden

av *Hans Olsson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:616 Diskriminering av upplåtelseformer i ROT

av *Hans Olsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:617 Den nya vapenlagen

av *Ronny Olander* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 8 mars

2009/10:618 Definition av subventioner till kärnkraften

av *Per Bolund* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

den 9 mars

2009/10:619 Rätten till heltid

av *Britta Rådström* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:620 Fattigdom bland personer med omfattande funktionsnedsättning

av *Elina Linna* (v)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:621 A-kasseavgifter

av *Britta Rådström* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:622 Kvinnlig företagsamhet

av *Kerstin Haglö* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

Frågorna 2009/10:609–617 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 mars.

Övriga frågor redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

KARI HASSELBERG

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Svar på interpellation 2009/10:229 om arbetslösheten och välfärden.....	1
Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	1
Anf. 2 MONICA GREEN (s).....	2
Anf. 3 FINN BENGTTSSON (m).....	3
Anf. 4 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	4
Anf. 5 MONICA GREEN (s).....	5
Anf. 6 FINN BENGTTSSON (m).....	6
Anf. 7 BÖRJE VESTLUND (s).....	7
Anf. 8 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	7
Anf. 9 MONICA GREEN (s).....	8
Anf. 10 BÖRJE VESTLUND (s).....	9
Anf. 11 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	10
4 § Svar på interpellation 2009/10:268 om tillgång till modern epilepsivård	10
Anf. 12 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	10
Anf. 13 BÖRJE VESTLUND (s).....	12
Anf. 14 FINN BENGTTSSON (m).....	13
Anf. 15 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	14
Anf. 16 BÖRJE VESTLUND (s).....	15
Anf. 17 FINN BENGTTSSON (m).....	16
Anf. 18 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	17
Anf. 19 BÖRJE VESTLUND (s).....	18
Anf. 20 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	18
5 § Svar på interpellation 2009/10:263 om politisk information i skolan.....	19
Anf. 21 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	19
Anf. 22 BOSSE RINGHOLM (s).....	19
Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	20
Anf. 24 BOSSE RINGHOLM (s).....	21
Anf. 25 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	21
Anf. 26 BOSSE RINGHOLM (s).....	22
Anf. 27 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	22
6 § Svar på interpellation 2009/10:267 om elever med epilepsi	23
Anf. 28 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	23
Anf. 29 BÖRJE VESTLUND (s).....	24
Anf. 30 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	25
Anf. 31 BÖRJE VESTLUND (s).....	25
Anf. 32 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	26
Anf. 33 BÖRJE VESTLUND (s).....	27
Anf. 34 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	27
7 § Svar på interpellation 2009/10:247 om tvångsgifte och arrangerade äktenskap	27

Anf. 35 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	27
Anf. 36 AMINEH KAKABAVEH (v)	28
Anf. 37 CARINA HÄGG (s)	29
Anf. 38 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	30
Anf. 39 AMINEH KAKABAVEH (v)	31
Anf. 40 CARINA HÄGG (s)	32
Anf. 41 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	33
Anf. 42 AMINEH KAKABAVEH (v)	34
Anf. 43 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	35
8 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträden	35
9 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	35
10 § Förnyad bordläggning	36
11 § Bordläggning	36
12 § Anmälan om interpellationer	37
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	37
14 § Kammaren åtskildes kl. 15.09	39

